Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 16 ИЮЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 85 (7588). ★ Мах 3 кеп.

ХЬУВКЪАМ-88

КIИ-МАРС—ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА

Москва — Баку яхача трасса тIа гIолла хьалдоагIаш, Шалински района Герменчук яхача юрта хьалкхоачаш, ялата кхай йистте яьнна цIи йоаеш нах боахкар. Царна тIадолх тхо. Цхьабакъда, тхогахьа хьахьажа кхоабеш бац уж. Нух тIехьатесса йолча трактороо, цIи лотаенна моттиг кхайх дIакъоастаеш цхьан оагIорахьа шерра ши мул боаккх лаьтта оахаш. Сихдаь хий детташ я цIи йоаеш йола машина. ДIаьха новраш детташ цIи йоаеш ба нах а. «Шалинский» совхоза кхаш леладераши механизатораши ба уж. Царна юкъе ва цу боахама керттера агроном Хазбулатов Сайдамин а. Иттех минут ялалехьа йоаю цIи. Из моттиг цу сахьате аьхе Іююлл трактороо.

— Укх кхай тIа мичара бенаб са ховш нийсбеннача кхерах хьокхаденна урс кагделар Мучараев Саламус лелаеча комбайна, — аьлар Хазбулатова, цIи ялара хьакъехьа оаха хаьттача. — ТIаккха сварка езаш гIулакх нийсделар. Комбайн кхай йисте а яьккха, тха юртбоахама машиний механик Висаев Іабдул-Хьамид из болх бе эттача, сварках хьаннкхача сийгах ялат чуийцачул тIехьагIа йиса юхьигаш лотаелар.

Цин ца ялийтара а, из яьлча сиха йоаяра а малагIа гIулакхаш даьд хьожаш, дукхача машинашка, комбайнашка бIарг локхаш чакхдоал тхо, Хазбулатовца цхьана. Ялат чуэцаш йоахкача агреграташ тIа цIи йоаяра мел эша гIирс бар: огнетушителаш, гIум, доккхий новраш, бризент, хий. Кхай тIара хьатта ялат дIакхухьаш лелача ерригача машиний двигателе чура газ араухача турбаш тIа лаьрхIа ехка сийгаш доаду приспособленеш я. Лоацца аьлча, цIи яргйоацаш дукха даь доллаше а, из кхоачамбоацар хилар цу боахаме. Хьаьта кхай юккъе нийсденна даларе?! Из тайпа моттиг кхычахьа хила а тарлу. Цунах хIанз ялат чуэцаш боахка нах лоралчш хила беза.

Ялат чуэцара, из кхай тIара дIакхахьара, техникана эша гIулакх дара, салаIареи бытен хьалаш вIаштIехьдахара, кулга цIена боацача нахах хьувкъам лорабара, кхаш чах мукъадахара, лаьтта ахара, из дIадера а, кхытайна а звенош юкъе йолаш бIарчча комплекс я цу боахаме кIи-марса балхаш деш. Цун начальник С. Хазбулатов ва.

— Деррига ялат 2605 гектара тIа да тха,—йоах цо.— Цунах 1100 гектар совгIа чуийцад. хIанзле. Эзар гектар гаргга хинна мукх чу а бо на, хIанз кIа чуэцаш да. Из болх беш «Нива» яха 16 комбайн я. Мукх хIара гектара тIара 37,4 центнер баьлар, план 25 центнер йолаш, кIа 27 центнер доал. Цхьабакъда, интенсивни технологех из дIадийнача кхо бIаь гектарах хIарнена тIара 40 центнерал кIезнагIа доацаш дала тарлу.

Сайдаминаца иштта къамаьл деш латташ, совхоза парткома секретарь Чинтаев Албеки, профкома председатель Дудуркаев Ювсап хьатIавера тхона.

— Бехк ма баккхалаш, кIи-марсах дIахо дар укх шинне дувцаргда шуга. ХIаьта со солярка а бензин а даккхара нефтебазе ца вахача валац, — аьнна дIавахар С. Хазбулатов.

Социалистически яхьах, наьха балхацара безам совбаккхара дечох дувца дийхача А. Чинтаева аьлар:

— ЯлхлагIа ди да тахан ка бола ялат чуэцаш дола. Нормаш кхоачаш ца еш нах а нийслора юхьхьанца, хIанз саг вац. ХIаьта толашагIбарашта юкъе а дикагIа къахьег комбайнераша Асаев Мисирпашас, Баснакаев Адама, Висаев Іабдула, Мичураев Саламус, кхай тIара хьатта ялат дIаккхьача шофераша Ахаев Вахас, Азизов Іийсас, Малаев Іийсас, кхаш чах мукъадоахаш боахкача Дудаев Абдулбека, Алиев Вахас, Абдурахманов Ирлама, кхаш оахаши дIадувши болча Абдулаев ЯрагIе, Мацаев Іумара, Гайсумов Беккана, Разуваев Николая, Бисултанов Іариба, дина дешаш ала доагIа трактористах Исмаилов Салаудех а шоферах Чилаев Хьамидах а, Сона хезачох, укхаза яьнна цIи йоаеш дика ка яьлар цу шинне.

— ПланагIа паччахьалкхенна мел ялат дIадала дезаш да шо, хIаьта хIанзле мел дIаденнад? — аьнна, хьаттача А. Чинтаева аьлар.

— ГIулаех миштад аьлча, тха совхоз дулха хьайбаш кхабара лостам болаш я. Цудухьа оаха кхе мел ю культура доакъар кийчдара лелаеш я. ХIаьта а 300 тонн дIадала, аьнна, задани елар тхона укх шера. Из шин дийнахьа кхоачашпир оаха. ХIанз чу мел эца ялат фуражa лаьрхIа да. Юкъера лаьрхIача пхи эзар гаргга хьайба да боахаме дулха кхоабаш. Царех хIаранена укх шера 23 центнер доакъара единица Іалашъе лаьрхIад, е соахка хинначул 0,5 центнер дукхагIа. Дагалаьцар чакхдаккхара ка бола ялат чуийцачул тIехьагIа, дукхагIа хьажкIаш а йолаш, 800 гектара тIа тайп - тайпара культураш дIаюврГъя оаха мошача доакъара а силос йоллара а.

Делкъа ха тIакхаьчар тхо къамаьл деш латташ. Кхай тIара комбайнаш Москва — Баку яхача трасса тIа хьатIаювла яьлар. тIаккха цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а йолаш, Гудермес йолча оагIорахьара дIайолаелар.

— Деррига ялат а дацар укхаза 50 гектар гаргга мара. Из чуийца даькхад. Делкъал тIехьагIа 400 гектар хулача кхай тIа болх бергба цар, — аьлар А. Чинтаева. Кхы цхьа хIама хьоахаде лов тхона. Кхай тIарча стане яьча кхоалленна кIал латтача нстолаш тIа, баьцаданашца, маьхаца хьалдиза оаркхош дIаувттадеш, хьатIабоагIаргбола механизатораш кхабара кийчо еш яр повар Гайсумова Зухра. Шийла квас чудолаш бешка а латтар.

...Балха тIа аьттув балар ловш ловца а баькхка, дIадахар тхо цу боахамера.

М. ХАМАТХАНОВ.

КХОАНА-МЕТАЛЛУРГА ДИ

Индустре лард йола металлургически комплекс мехка экономике лоархIаме моттиг дIалоацаш я. Шийталагiча пятилетке чакхйоаккхаш я, IилманагIа а, техникана а, дикагIйолча технологена а карагIдаьннераш теркал а деш, хIанзара металлургически производство дегIайоалаяра а Iаьржачаметаллургенакерда технически Iилашо яра а тIаерзаьь йола шерра программа. СССР Iаьржача металлурге Министерства хIанзара декхар — оттадаьча договорашка хьежка, предприятей поставкаш яра дисциплина тоаяра тIадерзадаь дола де дезараш хьадда чакхдахар. Таханарчоа из дIадехар телхадар — министерства балха тIара керттера кхоачамбоацар.

Эшаш да металлопродукце дикал айяр, сортамент шерьяр, предприятешкарча экономически балха боарам лаьхбар, цар финансово-экономически гIулакхаш тоьал тодар. Къеьстта теркам тIабахийта беза продукце эттара пайденагIдола тайпаш хьаделга сихдара, цо аьттув лургба халкъе боахаме тоьал дуккхача металла кхом бе.

Сихача темпашца дегIадоагIе инжколегированни прокатхи диткъача кIай аьшкахи хIамаш хьаелга, мехкдаьтта сортамента хир даькха турбаш арахецалга. Карарча пятилетке атта доаца декхараш кхоачашдара металлургаша ерригача таронех пайда эца беза, къахьегама технологически структура тоае еза. Иштта, боаг лоаладечара производства дерригa тIакхечалга кислородно - конверторни, электроболата чотагIа де лаьрхIа да. Бос болча металлурге сихача темпашца дегIа я еза рудин база, продукце керда тайпаш арахецалга тIакхета деза.

* * *

«Красный молот» завода № 14 йолча цехе хьинарг къахьегаш ба сталевара гIонча Васюков Борис Николаевич, огнеупорщик Барахоев Іумара Мухьмад, сталевар Подлипный Валерий Алексеевич, смена мастер Мунища Виктор Иванович.

СУРТА ТIА: Б. Васюков, М. Барахоев, В. Подлипный, В. Мунища.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛАШ ДИКА ДАЦ

Хаоттама хьалаш чIоагIа во дале а, цхьаккха минут зехьа ца йоаеш, тIатеIIа ялат чуэцаш боакк Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза механизатораш. Болх дика дIабода № 1 йолча бригаде. Цу бригадо хьалхедаь 665 гектар кIан 405 гектар мукхн ба. Мукх чуэца болабеннаб бригада болхлой.

ХIаьтта дIаяхай укхазара механизатораша а кхыча болхлоша а концерт дахьаш ена хинна Мишустин Алексей Николаевича кулгалду дешархой агитбригада. Царца дIаяхаяр болхлоша даа хIама дахьаш ена колхоза столове заведующи а.

Дог ураэтта, сакъердаме болаш дIа-хьа бовлаш бар болхлой.

Укхаза, кхай тIа корайир тхона бригадера агроном Макушкина Надежда Георгиевна.

— Таханарча денга 220 гектара тIара мукх чуийца даьннад тхо, — йоах цо. — БархI комбайн я тха мукх хьокхаш. Кхай тIара ялат дIакхухьаш кхо трактор я. Цар из кхе а кхув. Цудухьа кхыча организацешкара машинаш еха йийзаяц тха.

Цига хьатIакхоач колхоза председатель Р. Крылевская.

— Укх шера латтача догIаша шедола ялат Іодужадаьд, — яхаш дувц цо. — Іодижа ялат чуэца теттара хала да. Цхьа моллагIйолча жаткаша хьакхац из. Лаьттара канаш хьалъийде вIаштIехьдалац цар. Цудухьа, бобови культурашта лаьрхIа йола жаткаш уттае езаш хул тхо комбайнаш тIа. Цар дика хьазц канаш. Цхьаькха а я тхона новкъарле: теттара шорттига мара лелае йиш хилац комбайнаш.

— Боккха бий хьувкъам? —хетт оаха.

— Хьувкъам планал лоагIа ба. Гектара тIара 28 центнер муких мара балац укх шера.

— Бахьанаш?

— Бахьан керттердар цаI да. — догIаш, — йоах председателе. — ДогIо дошадеш, малхо докъадеш дола ялата фийгаш кагий дисад. Фигий доккхалга хьежка мара дозал мича хул ялата.

Дале а механизатораша а кхыча болхлоша а шоашта могар ду, хьувкъам сихагIа чуэцара.

— ХIара ше чуийца ялата тоннах комбайнеро 1 сом алапи эц, — йоах колхоза парткома секретара Н. А. Вотиновас. — ХIаьта цхьан комбайнера дийнахьа 20 — 25 сом алапи эца вIаштIехьдоал. Цу гIулакхо а чIоагIа дог ураоттаду болхлой.

Балха тIа дика масал гойт бригадерча коммунисташа а. Цу хьакъехьа дика болхло ва Чернобыле дакъа лоацаш хинна колхоза парткома член Коханов Владимир Владимирович. Монтажни бригаде ва из болх беш. ХIаьта а, ялат чуэца доладелча, комбайнаца кхашка болх-бе волалу из. Укх шера а ший комбайнаца ялат чуэцача толамаш доахаш къахьегаш ва. Ши-кхо ди хьалха ший комбайн ехача, цхьан дийнахьа цун двигатель хийцар цо. Цу тайпара гIулакхашца дика хьокхам лу къонача болхлошта.

Иштта, хьалхалаттарашта юкъе ба 100 тоннал совгIа ялат чуийца комбайнер Загудаев Николай Егорович, Бубенок Анатолий Афанасьевич. Ялат кхашкара дIакхухьачарна юкъе дикагIча оагIорахьа белгалваьннав коммунист Зыгин Сергей.

Х. НАКАСТОЕВ.

БЕЗАМЕ КЪАМАЬЛАШ ХИЛАР

Вай республике енай иракски республика журналистий делегаци. Цунца ба Ирака журналистий Союза правлене секретарь Мохамад Санфальдин А. Дж., творчески союза ревизионни комиссе председатель, «Иттихат» яхача газета редактор Шариф Лаитх А. Уж накъабоахаш ва СССР МИД дунен халкъашта юкъерча гIулакхий института Іарбий метта кафедра доцент Б. В. Романов. Хьаьший хилар «Оргтехника» яхача производственни объединене предприяте цехашка, къамаьлаш дир производстве хьалхалаттарашцеи новаторашцеи. Объединене генеральни директора, КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата А. А. Мкртичана дийцар коммунистий исторически форума балхах, цига тIанийцача решенеех.

«Грозненский рабочий» яхача газета редакце иракски журналисташ вIашагIкхийтар республикански газеташкарча, шоай коллегашца, хIаьта Грозненски телестуде — телерадио журналисташца. Укхаза царна дIахьекхар Нохч - ГIалгIайченах а цун столицах, Грознех а дувца фильмаш.

Безаме вIашагIкхетар хилар селхан Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме. Журналисташ тIанийцар республика Лакхехьарча Совета Президиума председателе Х. Х. Бокова. Цо кIоаргга доашхаш дийцар нохчийн гIалгIайн халкъий историех, Нохч-ГIалгIайче ший лоIамагIа Россех дIакхетарах, вай край экономически социальни дегIайоалаяра проблемех, Советий балха тIехь еча перестройка леламах.

Селхан иштта иракски хьаьший бахар Гудермесски районе, уж цига вIашагIкхийтар, къамаьлаш а дир бусалба наьха духовенства викалашца, масала, Газабаев ШахIид - хьажийца — Къулбаседа Кавказа бусалбай Нохч - ГIалгIайчене гIолларча духовни управлене викалца.

Хьалхара коартолаш

Кхай тIара яьккхача кердача коартоло хозду вай нстол. Ший тайпара чам хул цун. Из гIулакх кхета а деш, цхьадолча боахамашкара таханн кхай тIара хьайоаккхашехьа предприятешка, организацешка дIанхухьийт коартолаш.

«Экажевский» совхоза Аушев Ювсупа кулгалдеча звенос 100 гектар совгIа дIайийра из культура. Дукха къахьийгар коартолаш беркате хургйолаш. Чакхдаьккхар оасар, колорадски чоапилга духьала молхаш йийттар. Цудухьа хIанз гуш да уж коартолех ца леталга.

Экажкъонгий-Юрта хьачуоттачара дIадолалу звенон кха. Кхай йисте тараз латт. Укхаза оз коартолаш.

Кхай тIа ши машина латт. Шаккъе а Грознера я уж.

Массехк мугI коартолаш хьа а аьхка «Беларуса» тIара Іовоал Аушев Ювсуп.

— Тхо селхан дIадоладеннад коартолаш чуэца. Цудухьа хьалха да коартолаш во е дика хиннай ала. Тхоашта могар-м даьд оаха ераш дика хьалкхее гIерташ. ХIанз кхачаш мара латтац уж, — йоах цо.

— Ювсуп, дукха техника яц шун кхай тIа. ХIанад из?

— Еррига коартолаш яц оаха хьайоахараш. Из дIаяхьа хьаьькхача машинашка хьежка хьайоах оаха уж.

Сиха хьалехьаю кхалнаха коартолаш. Тахан тIеххьара машина я цар юзар. Коартолий кхай тIа хьинаре къахьег Гагиевгiар Маккаси Аьсетен, Озиева Лейлас, Акиева Асмаіа, Гагиева Любас.

М. АХИЛЬГОВ.

ВАЙ РЕСПУБЛИКА ХЬАЬШИЙ

ВЦСПС-о хьийха балха визитагIа ена вIашагIкхийттача профцентра секретарь Ньянбанге Вероника Валенте керте латта Мозамбика Халкъа Республика профсоюзни деятелий делегаци вай мехка йола цхьа бутт гаргга ха я.

Укх деношка Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председателе Г. Г. Олейникова уж хьаьший тIанийцар. Вай республике а балха опыт ювцаш вIаши дагабоалаш хилар хьаьшийн фусамдийн.

XIX Ерригсоюзни партийни конференце резолюцешен ВЦСПС Пленума соцамой дIадехарашка хьежка перестройкагIа лаьца дукха къамаьлаш хилар.

Мозамбика Халкъа Республика профсоюзний деятелаша керттера лийрхIар дар, наьха соцнальни гаранти лораяра профсоюзни комитеташа беча балхага, экономически гIулакхаш дара къахьегамхой коллективаш оарцагIъяхара дешдолчунга хьожалга.

Иштта уж баха хилар НПО «Промавтоматика» яхача заводе. «Дружба» яхача берий лагере. Цига хьаьший чIоагIа безаме тIа аийцар. Сайрийна В. И. Ленина цIерагIарча культураи техникан Дворце Грознерча художественни самодеятельностеи вай къахьегамхой самукъаданкха Воронежера енача «Весна» яхача халкъа ансамблон цхьана концерт а оттадир царна.

Цул тIехьагIа хьаьшаша шоай мехкагIа лаьца къамаьл а даь, массанена а шоаш безаме тIаэцарах баркал аьлар.

И. АРСЕНЬЕВ.

СУРТА ТIА: Мозамбика Халкъа Республикера хьаьший тIаэцаш ба.

О. МАСАЕВА сурт.

ДЕРРИГА—САГА ДУХЬА

XIX Ерригсоюзни партконференце делегаташца хинна вIашагIкхетараш

* * *

Корта болаш, лоархIаме къамаьл дар КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева Ножай-Юртовски района партийни-боахама активаца вIашагIкхетаре хиннар. Делегата ма дарра дийцар конференце балхах, шийна цу хьакъехьа хетачох лаьца дагаваьлар.

Лоаман район экономически а социальни а дегIайоагIалга сихдара йолча проблемашта, наха медицинскии бытовойи гIулакхаш делга тоаде дезаш хилара теркам тIаберзабир гулбеннараша.

Наьха хьал-таро айелга— перестройка де лерхIар. Цунга ма хулла сихагIа кхачара, боахамаш пайда деш хургдолаш экономика чIоагIъе еза. Цу гIулакха эшар да къахьегам вIаштIехьбаккхара керда прогрессивни форманш балха юкъейоалаелга.

КПСС XIX Ерригсоюзни конференце решенешка хьежжа, балха стили методаши эргаяха еза партийни комитеташа, яхаш белгалдоахар вIашагIкхетаре. Ма хула демократни гласности дегIайоалае еза.

Гулбеннараша тайп-тайпара проблемех дийцар, бакъда цхьан хIаман тIехь барта бар — перестройка дIахо чIоагIъяла езаш я, общества вахар дикагIча оагIорахьа тоадала дезаш хилара.

* * *

КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателе Х. Х. Бокова вIашагIкхетар хилар Урус-Мартановски района партийно-боахама активаца.

Гулбеннарашта цо дийцар конференци малагIча хьале болх беш яр, мехка политически система, демократни гласности дегIайоалаеча даькъерча декхарех.

Бокъонца дола халкъа Іаьдал хилийтара, Іаьдала гIулакхашта кулгалдара шерра къахьегамхой юкъеозар — перестройка котъларе лоархIаме фактор хилар белгалдоахар вIашагIкхетаре. Хано дIадеххача тайпара дIаяхача ханара стереотипаш цIенхаштта дIайоахаш, кулгалдара кабинетни стили, ца эша наьхаташ язделгеи цIендаь балха юкъера дIадоахаш ергабаьнкха тоабе беза шоай болх парте районни комитетои, халкъа депутатий районни Совета исполнительнии комитето. Партийнии советскии органий балха хоадам бераш наьха вахара хьалаш, тоадара тIадерзадаь хьадда практически гIулакхаш хила деза.

Ший къамаьл чакхдоалаш Х. Х. Бокова гулбеннарий хаттарашта жоп делар.

* * *

Ачхой - Мартановски района партийно - боахама активаца вIашагIкхетар хилар КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателе М. А. Керимова. Цо дийцар конференце балхах, перестройка процесс сихъяра района, республика партийни, советски органий декхарех.

Гулбеннараша белгалдоахар наьха материальнии духовнии хьашташ кхоачашделга, социальни нийсхо лелаелга, законаш дизза кхоачашделга керттерен лоархIамеи декхар хилар.

ВIашагIкхетаре хиннараша делегатага дийцар районе перестройка чIоагIа мела лелалга, хоалуш хувцаденна хIама ца хилар. Района партийни, советски, боахама органаша кхоачам боллашш болх ца бара тешал деш хьадда факташ а кхувлаш къамаьлаш дора вIашагIкхетаре. Вахара массе а сферашка эргалонаш е езалга— цох бар цига мел хиннача къамаьлий чулоацам.

Перестройка яра къовсам лоаттабеча производствана кулгалдара лоархIаме хIама хиларх санна йолча демократически методех, гласностах бизза пайда эцара теркам тIа ца бохийталга белгалдоахар вIашагIкхетарашка. Къахьегамхой инициатива юхатетташ моттигаш нийслу, общественно лоархIаме дешаш кьестадеча бебашха ца хеташ а нийслу. Цу дерригнеша тIадиллача гIулакхий бехктокхам лохбу, наьха социальни апати хьалхьоаю.

ВIашагIкхетарашка дийцар кулгалхошкара бехктокхам лакхбелга хьадеха дезилга, формализм лелаеш, наьха хьашташ бе-башха ца хеташ баращара цIенхаштта къаста дезилга, цхьаннахьара гIулакх толхадаь хьакимаш кхы а дикагIча балхаш тIа уттабелга дIадаккха дезилга. Укхаза керттера гIулакх кхоач партийни комитеташка, халкъа депутатий Советашка.

Юрташ социально - культурни даькъе дегIайоалаяра йолча проблемех принципиальни къамаьл хилар вIашагIкхетарашка. ДукхагIа йоахко е еза йоахар арен, фермай болхлой. Къахьегамхой духовни вахар дегIадоаладара, къамашта юкъера доттагIал чIоагIдара, социальни нийсхо лелае езаш хиларах ира дешаш дийцар вIашагIкхетарашка.

ХІХ ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТКОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТАША ДУВЦ

ДЕРРИГА ЧУЛОАЦАШ

Дукха ха йоаццаш чакхъяьнай деррига чаа советски халкъа, дунен общественноста теркам тІаззаа йола йоккха партийни форум — КПСС ХІХ Ерригсоюзни конференци. Цига дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГІалгІайчеерча делегатаца Грозненски района Долинсин юкъерча школа директорца Мусаев Магомед Эльшиевичаца вІашагІкхетар хилар тха корреспондента.

— Іалаьмате боккха лоарХІам болаш событи ма йий чакхъяьнна конференци. Из йолаеннача хана хьайна хийттарех дувцал вайна.

— ХІанзалца хиннача партийни съездел а кІоаргагІа ший болх конференце дІаболабаь бале а, юхьханца хьал низкъало дар. Цхьабакъда, ха дІа ме йола тІера дІадаьлар из. Мадарра юхьханца воашта хетар дІаала вай ца Іомадалар хургдар-кх из.

Конференце болх Іалаьмате демократично бар. Перестройка деррига дешаех объективни дискуссеш яра лостам белар КПСС Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча докладо. Цо чу ца лоацаш советски, общество дегІаахара цхьаккха а оагІув йисанзар.

— Хьалха хулаш хиннача партийни форумел малагІа башхало йолаш яр ХІХ партконференци?

— Эггара йоккхагІйола башхало яр — хьалха хулаш хиннача тайпара отчеташ е веннар къамаьл а ца дайташ юкъахвоаккхар делегаташа. ПерестройкагІа дола дийна дош дар хІаранегара дІадехаш хиннар. Кхыметтел резолюцеш тІаэцача хана а хьалхха оттаяь кийча резолюцеш хьа а ца кхайкаеш, делегаташ юкъе болча комиссеша могаяьчча тайпара тІанйцар уж берригаш вІаши дага а баьнна.

ХІаьта конференце берригача балха хьахозаш яр «перестройка юхаяргйоацаш, чІоагІъенна дІаотта еза» яха уйла. Гуччахьа дувцар къувлаш мел долчох, бакъ мел долчох. Делегаташа кхоачамбоацарех лаьца майрра критика йора министраштА, партийни а боахамий а кулгалхошта, кхыметтел КПСС Центральни Комитета а. Цу тайпара хІама хІанзалца ца хиннаргла массанена а гуш ма дий.

Из кхетадеш а да. Тахан деррига советски адамашта шоашта хетар ала, гІуланх тоадара тІаерзаяь критика е мукъа беннаб. Вай демократега Іомалуш доагІа. Цудухьа къамаьл деш мел хинначчарна дагадоаллар делегаташ перестройкагІа йола малагІа хьадда решеней йийца духьалгІоргба, конференце дукха дика хувцамаш дарга дог доахаш хиннача эзараш болча паха.

Башхало яр критика ераш Іотсіа а ца бош, конференце хинна дискуссеш хІара дийнахьа кІоаргагІа, прагІа хулаш хилар а. Иштта теркам тІаозаш дар шоай гІулаккхаш хозде, кулгалхой хестабе гІерташ деш хинна къамаьлаш юкъахдоахаш, хьа ца дувцийташ, сецадеш хилар а. Цо хьахьоккхар шоай бокъонаш яйза ца Іеш, хІаране пий декхар кхетадеш хилар.

— **Магомед Эльшиевич, конференце хьай теркам тІаззача моттигех дувцал вайна.**

— Са чІоагІа теркам тІаззар СССР 50 шу дизара цІерагІча Ивановски станкостроительни производственни объединене генеральни директора В. П. Кабандзе даьча къамаьло. ХІаравар мехка да хила хьадечун а леладечун, яха маІан дар цун. Къаьстта пайдане дар из къамаьл вай кагирхошта. Іилмах лаьца а хьадда дош аьлар оратора.

ХІаьта со се халкъа образоване викал хиларах тарра, са теркам тІаэзар конференце школах лаьца мел дийцачо. КІоарга чулоацам болаш яр СССР халкъа образоване Паччахьалкхен комитета председателе Г. А. Ягодина выступлени.

Тхона, хьехархошта, дукхача хана денз зеденнар да дешара программаш лоацъе езалга, цар дешархой уйлаш лоадам боацача хІамашта тІаерза а еш, керттердар доагІача бесса ца кхетадайталга. ТІаккха новкъоста Ягодина дийца учебникий хьакъехьара дош. Из хоадам боллаш къоастаде дезаш да. Мах боацаш телача учебникех боаггІаш бола пайда балац. Учебникаш хила а деза массаза дешархошца.

Тахан школаш, материально-технически база динагІа хиннаяле а, эшшача боарамга кхача гаьна я. Вайна ховш да из база ши-шегІа хьахургйоацалга. Е паччахьалкхен бюджетера е базови предприятей чотагІа тоаде дезаш да пиколай материальни хьал. Амма къаьгга кхетаде дезаш да цаІ: таханара дешархо ва кхоана мохк дегІаккхувла безар. Цудухьа тахане а йоаккхо е еза цун.

Цхьаькха а да. Конференце теркам тІа а бахийтар цу гІулакха. ЦІеньяь дІаяккха еза дешархой знаней мах хоадабечара формализм. ДегІайоалае еза школашкара демократи. Эггара цІенагІа, хьаьналагІа, пийсхо езашагІа бола нах бераш да. Бизза бола доакъашхой а баь, дешара процесса кулгалдара юкъебоалабе беза дешархой шоаш.

Конференце мел лаьрхІа хІамаш, новкъоста М. С. Горбачева, ма аллара, тахане а юкъедоаладе, дІадоладе деза массайолча моттигашка цхьатарра, тІаккха мара вай дІахьалхашкахьа дохалургдац. Кхоаненга тетта йиш йолаш проблемаш яцар цига йийцараш, вай иштта а дукхха тІехьадисад вахаро дІадехаралта, къаьстта школаш.

Сай коллективе а республика халкъа образоване викалашта а дІадовзийтад аз конференце хинна хьал. Телевидене, радиовещане, газеташка гІолла массанена из дайзадале а, дийна дош, сога диллача, дега гаргагІа дуж.

ТІаккха конференце са дукха вІашагІкхетараш, къамаьлаш хилар мехка тайптайпарча миІингашкарча халкъа образоване викалашца, духха кердадар, дикадар хайра.

Кердача дешара шера дукха да дешара-кхетам балара процесса оаха юкъедахьа лерхІаш. ХІанз керттердар хабараш дита а дита, гІулакх дІадоладар да.

Интервью йийцар
Х. АУШЕВА.

Халонаш эшаеш

Дувца эшаш дац доакъар кийчдерашта укх шера йоачаша мел новкъарле ю. Иоачаш латт республика массе а районашка. Хаоттама хьалашта шоай денали маькарлон духьал уттаеча нахах ца дийцача нийса хургдацар.

«Назрановский» яхача совхоза Плиевски отделене доакъар кийчдара балхаш комплексни хьисапе дІахьош да. Екхан латташ денача хІара сахьатах бизза пайда эца гІерт укхаза.

— Оаха хІанзле кийчъяьй 300 тонн йол, 700 тонн сенаж, — яхаш дувц отделене управляюще коммуниста Х. Евлоева.

ХІанз 65 гектара тІара эбаь дІабийна кени-горохи хьокхаш ба доакъар кийчдераш. ШозлагІа хьокхарг хинна хьалъэттай люцерна. Из 190 гектар лаьттан тІара хьакха езаш я. Укхаза ферме хьатІаэзад деррига доакъар, из цкъарчоа докъаду, тІаккха вІашкатох.

Ерригача техникаш бизза пайда эца гІерт механизатораш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб укхаза доакъар кийчдераш: комбайнер С. Арсамаков, механизатораш Б. Котиев, А. Даурбеков, Д. Ведзижев.

Шоай хьинар ца кходеш хадданза аргІаш деш ба А. Мартазанов, А. Колоев, Х. Даурбеков. Белгал ца баьхача нийса хургдацар доакъар хьатІаувзаш бола трактористаш а. Дийнахьа шинъ-ах норма кхоачашъю из болх беча И. Сейнароева, Х. Оздоева, Б. Ведзижева.

Къахьегама йІаьхий опыт йола саг ва доакъар кийчдеча звенона керте латта Котиев Бембулат.

Къаьстта гІадбаха ба доакъар кийчдераш 140 гектар тІа йийна лахкабелкови смесаш дика хиларах. ХІанз уж хьакха йолайича, хетаргахьа, 450 — 500 центнер хьаьна доакъар даргда цунах хІара гектара тІара.

Оаха къамаьл деш Х. Евлоева белгалдаккхар:

— Іана тоъал доакъар кийчдара мел эша техникеи нахи болаш ба. ХІара сахьатах пайда а эцаш из болх а бу оаха. Цунца цхьана оаха дицдац ка бола ялаташ чуийца даьннача майда тІара ча фермашта юхе хьа тІа узалга, цо а гІо дергда Іай. ХІаьта кана бола ялат хинна мукъадаьннача 300 гектар хиллал долча лаьтта доакъарийна хьажкІаш дІае лаьрхІад оаха. Тхона хетачогІа, планал дукхха а дукхагІа доакъар Іалашде таро хургьа тха укх шера.

У. АЗАМАТОВ.

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМ

Укх деношка хиннача КПСС Грозненски горкома аргІанарча пленуме дийцар укх шера 10 июле Грозне яьча митингий хьакъехьара дош. Цунах йола информаци йир парте горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос. Обществе демократии гласности шерра йоаржаеча хьалашка митингаш еш хилар бахача наьха общественно - политически хьинар айдалар, чоалханеча экологически хьала, социальни сфера дегІайоалаеча, кхоачамбоацарашта уж чІоаггІа сагота хилар хьагойташ дола хІама санна лаьрхІар пленумо.

Цу цхьан ханна митингаша хьахьекхар цхьайола негативни явленеш а. Цига даккъалоацаш хиннача цхьаболча наха бокъо йоаца гІулакхаш леладеш моттигаш а нийсъелар. Иштта, Ленинз цІерагІча майда тІа хинна берий художественни самодеятельноста выступлени йохайир, радиоаппаратурен оборудовании толхайир цига хиннана цхьаболча наха. «Динамо» яхача стадионе митинге дакъалоацаш хиннача цхьаболча наха доацар дувцаш, шоай оппоненташтА а, хІаьта иштта гІулакхаш тІарча наха а халахетараш деш моттигаш хилар.

Горкома пленумо тІаийцача соцам тІа хьадда харцахьа лаьрхІар митингашка гучадувлийта негативни гІулакхаш, КПСС райкомашта, юхьханцарча партийни организацешта тІадиллад къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка беш бола политико - массовн болх чІоагІбелга, КПСС ХІХ Ерригсоюзни конференце резолюцеш кхоачашъяра из тІабер-забелга.

КПСС райкомий, райисполкомий, коммунистий — чурча гІулакхий органий кулгалхой теркам парте горкома пленумо тІаэзар митингашка йоаггІаш йола порядок хиланза яргйоацаш хилара, бокъо йоаца гІулакхаш цига а собранешка а хила йиш йоацаш, уж хьадда дІадаха дезаш хилара.

Коммунисташта — министерствайн ведомствайн кулгалхошта, къаьстта социальни сфера барашта тІадиллад биззача боараме хан-хиннахьа къахьегама коллективаштен городе бахача нахан шоаш кулгал деча отраслешкарча гІулакхий хьалах, уж отраслеш дегІайоалаеча де дезарех йола информацеш елга.

Грозненски горисполкома председатела КПСС члена В. М. Шамардина тІадиллад город Грозне митингаш собранеши елга нийсача порядкагІа леладара хиланза яргйоаца предложенеш оттаелга.

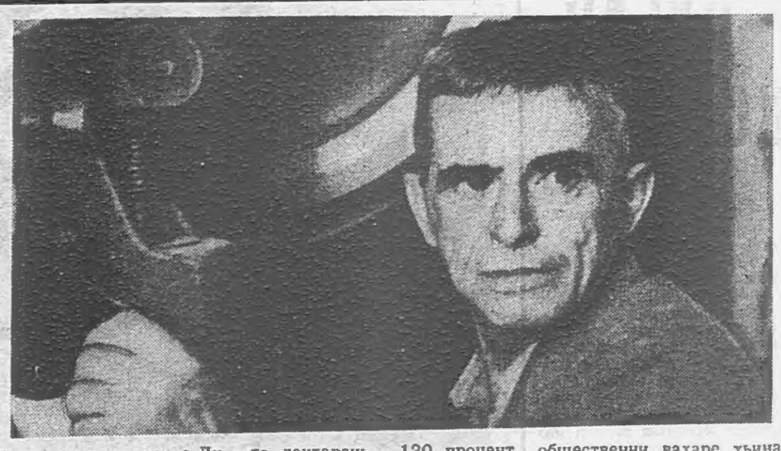

25 шу даьннад резчика Дудаев Асланбека Грозненски картонажни фабрике къахьега. Шийна хьалхашка латта декхараш 130 процент кхоачашду цо. Ший йоккха опыт зІамагІчарна дІалуш, общественни вахаре хьинаре дакъалоацаш хьавоагІа из.

И. ПЛИЕВА сурт.

Атеистически болх эргабаькха тоабе!

ВАЙ КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Массехк бахьанех Сунженски район республикерча кхыча районашца нийсйича динах тешаран къаьстта дукха болаш я. Цунна тешал ду бахача наха юкъе даьча тохкамаша. ТІаккха фуд тхога царна духьал оттаде? Эгара хьалха атеизма массазара семинар, докладчикий группаш, лектораш, пропагандисташ, политинформатораш, агитатораш. Атеистически пропаганда еш, наха юкъе кхетама болх беш я районера педагогически коллективаш культпросветительни учрежденей болхлой, моттигерча кепайоазон органаш.

Цхьабакъда, цу ерригача пропагандистски арсенало кІоаргга чулацаш чу лоарХІамеча балха дешаш. Къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка атеистически знанешта пропагада елга тесса леладу. Цхьанна коллективе доагІача бесса болх беш еш атеизма советаш, хІаьта массанахьа а вІашагІъехка-м я уж. Укха зара хьадоагІаш да атеистически кадраш кийчъелга лохача боараме хилар. Атеизма хІара совете болх беш хила еза лектораш, политинформатораш, пропагандисташ хьахоржаш йола секцеш. Из болх дика дІаболабаьбар Карабулакерча химреагентий заводе. Цхьабакъда, укхаза а кхаьхьегамхошта атеистически кхетам балар санна дола гІулакх духьхьал цхьан сагах Храмовайх тийша дитад.

Цу деррига кхоачамбоацарий бахьан латт КПСС райкома пропагандан агитацеи отдела инициатива мела хиларах. Цунца цхьана кІезига бехк тІабижац парткомий секретарашта а.

Керттерча даькъе цу лостамагІа пропагандеи агитации елга динах тешаш боацачарна тІаерзаяь я. Укхазам кхетаде хала хІама дац: динах тешаш воацар-м кхетама болх ца бича а тешарг мичав. ТІаккха цу тайпарча нахаца аттагІа да-кх болх бе а. Укхаза бехк дукхагІча даьнъе духхьал лекторий бац. Царна методически разработкаш еча организацейи учрежденийн партийни органий ба.

Тахан, бакъдар духхьал дІаала деза, ма хетта латтац динах юхедисарашца лоаттабеш бола къовсам. Къаьстта ледарло гойт района медицински болхлоша. Районни центральни больница партбюрос, профсоюзни, комсомольски организацеш хила езаш йола авторитет йолаш яц коллектива хьалхашка. Во я унахцІено лораяра материально - технически база. Хадданза юкъагІа йоах 60 моттига лаьрхІа терапевтически корпус хьалъелга, дизза ши шу дала доал Карабулаке инфекционни отделенена ремонт еш латта. Кхоачашйинза юсаш йолча проблемех дувца кхы а дар цу даькъе. Бакъда, деша корта цунах латтац. Керттера кхоачамбоацар латт предприятей, организацей кулгалхоша шоай декхараш дизза кхоачаш ца дарах, кхоачаш йинза йолча проблемашта цар кІезига терко ярах. Иштта ца хилча мишта кхетаде деза поселкови Совет керте латтача Карабулакерча 11 йоккхача предприятешта больница цхьа отделени хІанззалца вІаштІехьъяккха ца магар. Е районерча 20 организаценеи предприятенеи берий отделени тоае ца магар? Материально - технически база мела я яхаш цхьаца бахьанаш а кхувлаш, гІулакхаш тІехьашка тетт больница кулгалхоша шоаш а.

Районерча больнице медицински гІулакх дара культура а чІоагІа лоха я.

ЦІенхашта хала хеташ хІама да из е вож мероприятеш чакхъяхара инициатораш хила еза партийни, профсоюзни организацеш юстара а латташ духхьал культболхлоша уж чакхйоахаш хилар. Кхыметтел парторганизацей секретараш шоаш а хьал а гІетташ дІаух цхьайолча мероприятешкара.

ЙоаггІача беса кхоачашъяц район культурни даькъе дегІайоалаяра тІаерзаяаь йола комплексни план. Укх тІехьарча 3 пятилеткех 2 культура ЦІа мара хьалдаьдац районе. Хадданза тІехьатетт Ассиновская яхача станицера культура ЦІа, хьалделга.

Перестройка идеологически Іалашъелга тийша да вай къахьегамхой балхен бытеи хьалех. ДІаийла ел оашош малагІа мероприятеш чакхъяха йиш я лостам боацача, йІоахъеш йоацача цІеча уголокашка?

Партийни организацешка, района къахьегамхошца къамаьлаш деш дика хоалу дукхача предприятей кулгалхой сага фактор лакхъе езаш хиларах долча деша вІалла а теркам ца беш моттигаш йолга. Наьха къахьегамен бытеи хьалаш чІоагІа во да «Западная» яхача коа тІара оалхазараш кхедеча фабрике, «Красная Армия», «Победа» яхача колхозашка. ХІаьта из дош цІенхашта терко е езаш ма дий. Парткомашта хьалхашка мел латтача декхарех керттера дар из ма дий. Тахан духхьал юхь тІара ший коллектива членаш бовзаш хиларах далац гІулакх. Кулгалхо ховш хила веза шийца болх беш волча сага хьал-таро, цун уйлаш, цун нигат, эшараш.

ХІанзарча хано вайгара дІадех вахаре массе моттигашка низи хьинари ца кходеш кхъахьегалга. Саг дегІавара моральни, матернальни, духовни боарам лакхбеннаб. Цунга хьежжа хувцалу цунца беча идеологически балха формаш а. Духхьал даьсса хабар дувцарах хІама хургдац. Цох тахан саг цецвоалалга дац. ХІара дош гІулакхаца чІоагІдаь хила деза.

Лакхе аз белгалдаьхар атеистически кхетама болх беча оаха нийсдолийта кхоачамбоацараш. Деррига а тха во да аьлча а хургдацар нийса. Идейно-политически балха тІа тхона карагІдувлаш а карагІдаьннараш а кІезига дац.

Дикача идейно-политически боарам тІа чакхбоах атеистически, тІема-патриотически, интернационални кхетам балара болх Ассиновская яхача станицерча юкъерча школа партийни организаце, педагогически коллективо. Цига вІашагІъелла я «Ветеран» яха клуб. Из 1984 шера хьахиннай. Цун кулгалхо я биологи хьехаш йола. Г. Зубова. Шиъ секци я клубе болх беш: «Поиск» яхари Снйлахь-боккха Даймехка тІом болча хана Асиновкая яхача станице лаьтта 46 Кхалнаьха авиаполка доакъашхой цІераш лохаш ярн.

«Поиск» яхача отряда кулгалхо я истори хьехаш йола Г. Кочеткова. Цо тІема ветеранех — станице бахача а бахача а нахах материалаш гулъю.

Шийна теркам тІаозаш ба Орджоникидзевски 2-й йолча юкъерча школе беш бола атеистически, интернационални кхетам балара болх. Школе вІашагІъеллай Т. Бояджиева цІерагІа йола музей. Укхаза традици а хинна дІаэттад доттагІлен фестивалаш чакхйоахалга. Дешархоша гулъяьй Суйжерчен Болгарерчен пионерех йола материалаш. Дешархой болча хьоашалгІа ух тІемахой - интернационалисташ, тІемеи къахьегамеи ветеранаш. Цар дешархой Іомабу шоай Даьхен бизза къонгаши мехкарийн болаш хила.

Дукккача къамий викалаш бах тха районе. Цхьан цІен дезал санна шоайла барта бах уж.

Интернационални кхетам балара доккха беркат доал тхона районе болх беш советско-польски, венгерски доттагІлен обществаш хиларах.

Афганистане човнаш хиннача тІемахошта - интернационалисташта дарба деча Подмосковьерча цхьан госпиталаца бувзамаш лоаттаду Серноводски юртбоахама техникума студенташа. ДІадахача шера техникума общежите воспитателе З. Догановай инициативах студенткаш Ж. Ахматхановаи М. Хабибулаевай бІарг тоха баха хилар. Цу госпиталаца бувзамаш лоаттаду Нестеровская яхача станице бахача наха а.

Тха района школашка ер дешара шу дІадоладелча гІоне ерригача школашка эрсий къамах долча бераша гІалгІайн нохчийн мотт Іомабелга юкъедоаладаьд оаха. Из опыт теркаме а йийца дІахо йоаржайича бакъахьа я сона хетаргахьа. Цох беркат доалалга гуш да. Цунна тешал деш цхьа масал доаладергда аз.

Орджоникидзевская яхача станицерча номер 2 йолча юкъерча школе гІалгІай метта урокаш юкъейоалаяьй. Дукха ха йоаццаш тІехьа цу тайпарча урокашка гІалгІай бераш мара ахацар. Цхьабакъда, хьехархой, дай-воаной инициативагІа гІалгІай метта урокашка ух эрсий, кхыча къамах дола бераш. Цудухьа хІанз кхыметтел цхьоалагІча классе а шоайла хала а доацаш гІалгІай меттала къамаьл де хов берашта.

Цхьабакъда, укхаза цу даькъе халонаш нийслац, аьлча харц хургдар. ХІана аьлча, гІалгІай, нохчий мотт хьехара эша программаш, методически пособеш яц.

Хьалха латтача принципехи методехи пайда а йийбеш массе а школашкарча хьехархоша болх бу аьлча, гаьнна нийса хургдацар. ХІаьта интернационални, атеистически, патриотически кхетам лучара царга кхоача даккъа Іалаьмате доккха ма дий. Кхыметтел вай хьалкхувш йоагІача тІехьено эздий доаца къамаьлаш дувцаш дукха моттигаш я. Лакхерча дешара заведенешка оттача хана нийса предложени Іоязъе хац.

КПСС райком, юхьханцара партийни организацеш тешаме ала йиш йолаш бац тахан района хьалхашка латта проблемаш ерригаш кхоастаяьй, аьнна. Дукха халонаш нийслу тхона хьалхашка а къахьегама ресурсашца дувзаденна. Лоаман юрташка: Муяжча, Галашка, Оалкама, Краснооктябрьское яхача юрташка баха дуккха нах ба балхашка дІатарбе безаш. Цу юрташка дац лерттІа культура цІенош, библиотекаш, больницаш, берий бешамаш. Цудухьа хила деза-кх из динах тешаран ухказа къаьстта дукха болга. Парте районни комитето, профсоюзни организацеша, комсомоло идейно-политически болх мелбалийтаб цу юрташка. Цигарча юртий клубашка, боахамашка, школашка кІезига йоаржаю хьалхалаттарий опыт, къахьегама династех дувцац, кІезига терко ю тІемеи къахьегамеи ветеранний, шоай интернационални декхар кхоачашдеш Афганистане боабаьча кагирхой дезалий йоакхо йиц.

ЧІоаггІа теркам тІабахийта безаш цхьаькха лоарХІаме дош а да тха балха тІа. Из сенах латт аьлча, атеистически кхетам балара беседа еча хана гучадоал цхьаболча наха ерригa а дика обрядаш къаман цІейш санна лоарХІаш хилар. Из эггара хьалха дувзаденна да оаха — идеологически болхлоша цу проблемана кІезига йокхо йирах. Иштта, марха кхабар зене гІулакх хиларах беседа еча хана наггахьа волчо мара хьоахадац мичахьара, сендухьа цун овла хьаболабеннаб.

Укх тІехьарча хана КПСС райкомо тІа а нийца чІоагІъяьй комплексни план. Из хетаяь я Ленински къаман политикана пропаганда яра, патриотически, интернационални, атеистически кхетам балара болх шерагІа боаржабара. Цу гІулакхаца дувзаденна ерригача юхьханцарча партийни организацешта тІадиллад улица, юрта, станица цІейш, халкъа творчества фестивалаш чакхйоахалга.

Вайна ховш ма хиллара хІара дезале ши-ший проблемаш я. Царех конфликташ а ца хулийташ, уж гаьна а ца йоалийташ къестаеш хилча гІулакх нийса дІагІоргда. Цудухьа тахан тха районе хьадеш мел дола дика хІама дуккача къамий викалех тийша да. Уж ба эрсий, нохчий, гІалгІай, хІирий, украинцаш, кхыбараш. Цхьан цІен дезал санна уж барта бахалга, уж кхы а кхотабелга тха — идеологически болхлой керттера декхар да.

В. ПОПОВА,
КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь.

Иштта нах хилча...

Сунженски района В. И. Ленина цІерагІча колхоза комсомольски организаце секретараца Мамиргов Зайндеца тха вІашагІкхетар хьалхара дац. Хьалха а санна комсомольцашен кагирхошен дезала подряд юкъейоалярах да тха къамаьл.

— Бакаевгіар дезало соахка къахьегама кердача формагІа болх бешш паччахьалкхенна помидораш дІачуялара ши план кхоачашъяьй,— йохар Зайнде. — ХІаьта Элькиевен Кокаевен дезалий звеноша, массехк шера договор оттадаьд колхозаца хьажкІаш хьалкхелра, цу даькъе дика ка йоалаш болх а бу цар.

Гуш дар шоай колхозерча наха доаха толамаш Мамиргов гІадвугаш дале а, общественни гІулакхашта кагирхой хьинар айде дезалгах цо уйла елга. Колхоза комсоргА из дош къоастаде атта хургдоацалга кхетадора аз а. ХІана аьлча, кхы мел дар дІадаьлча а, кагирхошта цхьа хІама дезадалийта ма дезий. Кхы вІалла деце-дискотека. Уж сай уйлаш ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхарча секретарага С. Бутенкога аз дІайовзийтача, цо вела а веннa аьлар:

— Ай Зайнди-м районни дискотека кулгалхо ма вий. Во а яц цун дискотека. Кастта цун программа шерръе лаьрхІа да тхо. ВЛКСМ обкомо дош деннад укх шера видеоаппаратура яла.

Мамиргова къахьегама биографех лаьца хилар дІахора сан С. Бутенкон къамаьл. Цунгара сона хайра комсомола комитета секретарь лакхера дешар дийша волга. Бакъда, цо йистеяькхар юртбоахама институт яц — Краснодарски культура институт я. ХІаьта сона хийттар харц хилар. Сона моттар боахама комсорг юртбоахама я экономически дешар дийша хила веза, аьнна.

Цу тайпара аз даьча хаттара жоп а луш С. Бутенкос аьлар:

— Ленина цІерагІа колхоз низ бола боахам ба. Цхьабакъда, хьалха хиннача комсоргий вІаштІехьдалацар юкъара гІулакхаш наьха мукъа хан пайда а болаш вІаштІехьъяккха. Соахка цу хьакъехьа колхозерча кагирхошца дагадаьлар тхо. Цигга лаьрхІар Серноводски культура ЦІен директор хиннача З. Мамиргова колхоза комсомола комитета керте отталга деха. Из раьза хилар.

Колхоза кагирхой таханарча гІулакхашка хьежача нийса даь хІама дар из. Бакъда, Мамирговга шийга хаьттача-м культурно-массови, спортивни болх хІанз мара дІаболабеш бац.

— Кастта юрташкарча футбольни командашта юкъера яхьаш дІайолалургья, — яхаш ший дагардар дувц Зайнде. — ХІаьта тхо хІанз а команда вІашагІтоха ца могаш хьувз. Бакъда, тха кагирхошта болх бе дика хов, тІаккха духхьал физически кхъахьегамах латташ хила йиш мичай сага вахар, из духовно а дегІавоагІаш хила ма везий.

— Хьа балха тІа новкъостал де нах бий хьа? — хетт аз.

— Уж бецаре-м цхьаккха а мича дар, — йоах Зайнде. — Хьинар дола комсомольцаш шорта ба тха. Царех ба прораб Р. Умаев, болхло Р. Асхабов, кхыбараш, берригней цІераш яьха а варгвац.

ЧІоагІа дика хеташ хІама да МамирговгІар къона дезал городе баха йиш йоллаше а укх массехк шера Серноводске бахаш хилар. Комсорга сесаг — Залесская Зоя духхьал шоай воІ Мурад кхеваь Іац. Цо Серноводски юртбоахама техникуме эстетика яха предмет хьех. Цхьабараш цецбувл, юрта мишта нийсвеннав цу тайпара саг, аьле. Цу юрта бахача наьха аьттув баьннаб З. Мамиргови З. Залесскаяи санна бола дика нах уллув нийсбаларах.

Р. ВИСХАНОВ.

НАЬСАРЕРА КООПЕРАТИВАШ

Хоза догам тІадола, пенах етта лоа мо кІай плитка бе а йоаллаш, райисполкома хьалхашка гІолла дІа-хьа ухаш лелар цхьа ха яха къонах. Цу плитка теркам тІа а эза къамаьл хилар са цунца.

— Яр моргаш хьаергъяр аз, — аьлар цо. — Кооператив хьаелла бокъо лу моттиг мичахьа я ухказа?

Иштта наьха безам тІаэзаб керда хьаелла йолаяьча кооперативаша, сомаяькхай цар творчески уйла, кулг - говзал. КІоаргга духтІабоалаш деш наха «СССР кооперацех дола Закон». Цу Закона мугІар а ш а кхы а чІоагІбу из гІулакх пайдане хиларах бола наьха тешам.

Вешта из тешам-м тахан хьахиннабац. Кооперацеца наьха уйлаш ювзаенна, цун тІехьале, цун беркат царна дайза-м духха ха я. Советий Іаьдал доаллаше а хьахинна Наьсарера кооперативаш чІоагІа накъайоалаш хиннай цу хана наха а Іаьдала а. 1924 шера цар кхеаь а Іалашъяь а 8000 пунт коартолаш яхьийтай наьсархоша Грознерча мехкдаьттахошта. Цар Іалашъеш хиннай хьажкІаш, дулх, тха, кхыйола тайп - тайпара юртбоахама продукташ.

Кхалнах а юкъебаьннаб цу гІулакха. 1924 шера май бетта Дошлакъий-Юрта хиннача собране шоай юрта кооперативни хьисапе маша бу цех хьаелла, аьнна соцам баь хиннаб цар.

Шерра болх бе йолаенна хиннай кооперативай мануфактурни тикаш, кхыйола наьха хьашташ кхоачашду зІамига а йоккха а торговни бытовойн предприятеш.

Иштта да, Наьсаренга диллача, цу кооперативай истори. ХІанз, перестройка цІаьнна моттигаш я. Лакхерча дешара заведенешка оттача хана нийса предложени Іоязъе хац.

КПСС райком, юхьханцара партийни организацеш тешаме ала йиш йолаш бац тахан района хьалхашка латта проблемаш ерригаш кхоастаяьй, аьнна. Дукха халонаш нийслу тхона хьалхашка а къахьегама ресурсашца дувзаденна. Лоаман юрташка: Муяжча, Галашка, Оалкама, Краснооктябрьское яхача юрташка баха дуккха нах ба балхашка дІатарбе безаш. Цу юрташка дац лерттІа культура цІенош, библиотекаш, больницаш, берий бешамаш. Цудухьа хила деза-кх из динах тешаран ухказа къаьстта дукха болга. Парте районни комитето, профсоюзни организацеша, комсомоло идейно-политически болх мелбалийтаб цу юрташка. Цигарча юртий клубашка, боахамашка, школашка кІезига йоаржаю хьалхалаттарий опыт, къахьегама династех дувцац, кІезига терко ю тІемеи къахьегамеи ветеранний, шоай интернационални декхар кхоачашдеш Афганистане боабаьча кагирхой дезалий йоакхо йиц.

ЧІоаггІа теркам тІабахийта безаш цхьаькха лоарХІаме дош а да тха балха тІа. Из сенах латт аьлча, атеистически кхетам балара беседа еча хана гучадоал цхьаболча наха ерригa а дика обрядаш къаман цІейш санна лоарХІаш хилар. Из эггара хьалха дувзаденна да оаха — идеологически болхлоша цу проблемана кІезига йокхо йирах. Иштта, марха кхабар зене гІулакх хиларах беседа еча хана наггахьа волчо мара хьоахадац мичахьара, сендухьа цун овла хьаболабеннаб.

Укх тІехьарча хана КПСС райкомо тІа а нийца чІоагІъяьй комплексни план. Из хетаяь я Ленински къаман политикана пропаганда яра, патриотически, интернационални, атеистически кхетам балара болх шерагІа боаржабара. Цу гІулакхаца дувзаденна ерригача юхьханцарча партийни организацешта тІадиллад улица, юрта, станица цІейш, халкъа творчества фестивалаш чакхйоахалга.

Вайна ховш ма хиллара хІара дезале ши-ший проблемаш я. Царех конфликташ а ца хулийташ, уж гаьна а ца йоалийташ къестаеш хилча гІулакх нийса дІагІоргда. Цудухьа тахан тха районе хьадеш мел дола дика хІама дуккача къамий викалех тийша да. Уж ба эрсий, нохчий, гІалгІай, хІирий, украинцаш, кхыбараш. Цхьан цІен дезал санна уж барта бахалга, уж кхы а кхотабелга тха — идеологически болхлой керттера декхар да.

В. ПОПОВА,
КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь.

Халонаш эшаеш

Дувца эшаш дац доакъар кийчдерашта укх шера йоачаша мел новкъарле ю. Иоачаш латт республика массе а районашка. Хаоттама хьалашта шоай денали маькарлон духьал уттаеча нахах ца дийцача нийса хургдацар.

«Назрановский» яхача совхоза Плиевски отделене доакъар кийчдара балхаш комплексни хьисапе дІахьош да. Екхан латташ денача хІара сахьатах бизза пайда эца гІерт укхаза.

— Оаха хІанзле кийчъяьй 300 тонн йол, 700 тонн сенаж, — яхаш дувц отделене управляюще коммуниста Х. Евлоева.

ХІанз 65 гектара тІара эбаь дІабийна кени-горохи хьокхаш ба доакъар кийчдераш. ШозлагІа хьокхарг хинна хьалъэттай люцерна. Из 190 гектар лаьттан тІара хьакха езаш я. Укхаза ферме хьатІаэзад деррига доакъар, из цкъарчоа докъаду, тІаккха вІашкатох.

Ерригача техникаш бизза пайда эца гІерт механизатораш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб укхаза доакъар кийчдераш: комбайнер С. Арсамаков, механизатораш Б. Котиев, А. Даурбеков, Д. Ведзижев.

Шоай хьинар ца кходеш хадданза аргІаш деш ба А. Мартазанов, А. Колоев, Х. Даурбеков. Белгал ца баьхача нийса хургдацар доакъар хьатІаувзаш бола трактористаш а. Дийнахьа шинъ-ах норма кхоачашъю из болх беча И. Сейнароева, Х. Оздоева, Б. Ведзижева.

Къахьегама йІаьхий опыт йола саг ва доакъар кийчдеча звенона керте латта Котиев Бембулат.

Къаьстта гІадбаха ба доакъар кийчдераш 140 гектар тІа йийна лахкабелкови смесаш дика хиларах. ХІанз уж хьакха йолайича, хетаргахьа, 450 — 500 центнер хьаьна доакъар даргда цунах хІара гектара тІара.

Оаха къамаьл деш Х. Евлоева белгалдаькхар:

— Іана тоъал доакъар кийчдара мел эша техникеи нахи болаш ба. ХІара сахьатах пайда а эцаш из болх а бу оаха. Цунца цхьана оаха дицдац ка бола ялаташ чуийца даьннача майда тІара ча фермашта юхе хьа тІа узалга, цо а гІо дергда Іай. ХІаьта кана бола ялат хинна мукъадаьннача 300 гектар хиллал долча лаьтта доакъарийна хьажкІаш дІае лаьрхІад оаха. Тхона хетачогІа, планал дукхха а дукхагІа доакъар Іалашде таро хургьа тха укх шера.

У. АЗАМАТОВ.

Саги Іалами

ЗЕНЕДАР

«Грознефтеоргсинтез» республика эгтара йоккхагІчарех цхьа объединени я. Из массанена а хов. Вай экономикана юкъе доккха дакъа лоац цо. Мехкдаьтта чакхдоахарашей химикашеи доккхал деш я из. Бакъда, иштта дика довзаш да городеи цунна гонахьарча территореи Іалам керттерча даькъе бІехдер а из объединени йолга. Из хІама уйла е а теркалде а доагІаш да.

Дукха ха йоаццаш тІехьа из хІама ца хьоадеш дуташ дар. ХІанз гонахьара Іалам бІехдарах йола сведенеш хан-ханнахьа хьател массови информаце средствашца. Масала, 23—24 мае фецара зенне веществаш Грознефтяной станце, Н. К. Крупскаяй цІерагІча ДК-а йоагІачул 3—5-зза дукхагІа яр.

«Грознефтеоргс и н т е з а» болхлошта, къаьстта кулгалдерашта дика довз шоай балха тІа дола из айп. ХІара шера увтта а еш, кхоачашъю гонахьара Іалам лорадара лаьрхІа йола мероприятеш. Духхьала укх тІехьарча шера цу гІулахкашка дІадахийтад 13,5 миллион сом, хІаьта Іалам лорадара йола объекташ хьалъярга дІадахийтар цунна дІатІатехача, из хургда 22 миллион сом. Бакъда, плана тІа мел оттадаьр дІадахийтац. Укхаза цун бахьана наш дукха да. Из дара болхлой тоъац, геттара тиша а моральни къаьна а я установкайи производствайи оборудовани, тоаеннаяц технологически процессаш.

Сона хетачогІа, экологически хьал телха хилара керттерча бахьанех цаІ да объединенеи заводийн кулгалхой шоашкара доагІар деш ца хилар. Фуннагіа дах, план кхоачашъе гІерташ, установкашка болх байт авари хилара кхерамга кхаччалца. ХІаьта капитальни ремонт еча заказчикаша сих а беш, гІишлонхошеи монтажникашеи кхоачашдац фега кхоача зенне веществаш кІезигьяра, хий бІехду хІамаш ца хилийтара балхаш. Цу тайпара, наьха хьашташ, Іалам юстара дус. Иштта кхоачашъеш йола план безача маьха я.

Бакъда, белгалдакхха доагІаш да гонахьара Іалам лорадеча цхьадола гІулахкаш даь хилар. Царех да В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установке мехкдаьттана стабилизаци яра блок хьалъяр, А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода хьаьна парафинаш серни кислотаца цІендеча миста газаш соцаяр. Г-43-107 йолча каталитически крекинга кердача комплексе цхьайола разработкаш дІаяхар.

Цул совгІа, кердача комплексо йиш хилийтар установкашкара гІулакх Іалам лорадара тІадерзаде. Цу дерригне йиш хилийтар атмосфере дІайолха зенее веществаш 4,3 ззар тонн шера кІезигье.

Бакъда, тІахьожам лоататабеча организаце материалаша хьахьокх фо нормативаегІа ма доагтІара ца хилар. Цун бахьанех цаІ да Ленина цІерагІча заводе коксови производства технологи тоаяь ца хилар, факелашка газ йоагаяр, пешкашка саьнгал доалла доагор доагадеш хилар, оборудованега болх байтара правилаш телхаяр.

Экологе дІадехараша ма яххара яц объединене очистни сооруженеш а (боккъалдар аьлча, еррингача города а). Уж сов йиза хилар бахьан долаш бІеха хиш тІехъух. Гіулакх тоадара водоснабжене система а из цІендеш йола моттигаш а эргаьльха тоае еза. ХІанз из болх беш ба, яь йистейоалаш латт очистни сооружене шоллагІа аргІа.

Лоацца аьлча, «Грознефтеоргсинтез» объединене уттта а ю, цхьадолча даькъе кхоачаш а ю гІалаш лорадара йоккхий мероприятеш.

З. АЮБОВ.

ХОЗАДАР ЛОРАДЕ

Хоза дувхар дийха кийчъяьй Яндаре ахкан Іаламо. Тхона хетачогІа, гаьннара дІахьежача цул хозагІа юрт хургьяц еррингача Наьсаре. Бакъда, юкъе дІачу а ваха дикка зийча, тха уйла хувцаелар.

Юрта совета исполкома председателе Гандалоев Салмана дийцар цун хозал лорае гІерташ шоаш беча балхах лаьца. БІаьстан хьалхарча деношка лаьтта тІадетташ цхьайола кхалажаш дІакъайлай, хІаьта а ерригаийрчал къайлайоаккхаеннаяц. Йоаккхалой тамаш а я хІанз леладеча «боралах». Юрта юкъе а цун гонахьа а дІахьа мел хьожача — кхалажаш, кхалажаш... Ши-ший тайпан а, тайпан юкъара а я уж укхаза. Эггара йоккхагІа я юрта юккъе айенна Даурбеканаькъан. Коазой, БІарахой, Хамхой юкъера кхалаж.

— Дукха дийцад, сходаш а дукха яьй оаха из гІулакх хьехадеш, — аьлар председателе. — Хіаьта а шоашта ма гой шоана ер гІурт...

Юртал ара, кашамашта юхха а урагІбахаб кхалажа гув.

Къаьстта воча хьале да укхазара «Доккха Яндар», «ЗІамига Яндар» яха долха хиш.

Можамаш санна Іочу а охкаенна я цар бердий йистошкара кхалажаш. ЦІагІа барзкъаш дутта, пхьегІаш, юхьмараш юла, лувча хиш а цар чу ухийт. Бердашта хьатІатоПадаь дагІа цІенош, кхийнаш, котамий бунаш кхымел йола коашкара-карташкара кхоаленаш.

— Сацийта оашош цу хишца лелаю кънзал, — йоах цигарча чкъаьрий лорадеча инспекторашa, — доаккха зе ду оаш форда чурча чкъаьрашта, кхыча садоаллача хІамашта.

Мишта кхоач Яндрера нувхаш Каспийски форда чу? совгІа деш таІазар, дац шоай ла вІашагІ а кхийтте Шолжа чу долх зІамиген доаккхи Яндраш. Шолж — Тирках кхет. Тирк — Каспийски фордах ца кхийттача мичадоал.

ДІадахача шера цигара хьалбаьхка чкъаьрий боахама инспекторашъ хиннаб Яндре. Хи чу нувхаш тувсаршта 2000 сом хиллала гІод а теха, дош суде а денна дІабахар. Бакъда, хиш-м аттача даьннадац цул тІехьагІа а.

Цу гІулакха керттера бахьан — юртсоветагахьара, депутатшкахьара, юрта активагахьара цІенхаштта шиш ца хилар хет тхона. Ба а бац. Сходашка деча дехарел совгІа, деш таІазар, дац шоай юрт, улицаш, хиш пІрчадоахача наха. Ба-м ба юрта дог лазаш а дош оалаш а нах: школа завхоз Евлоев Султа-Хьамид, Хашагульгов Беслан, боккхий нах - пенсионераш Полонкоев, Хашагульгов, кхыбараш. ХІаьта а цар оала дош лергах кхеташ саг вац. Цу тІа цар оаз хьаллоацаш вола цхьа-цаІ депутат а коравизнзар тхона. Председателе шийна а йоаккхаеланзар царех сага цІи.

Мелий-те яндархоша хьасташкара доагІа из хий? Мелац. Бакъда, берда йистошка доахача хьасташкара дар-м мел. Хов хургдац царна цу хьасташ чу дувхдувлар а Іодода хий долга. Цудухьа да цу хьасташкара хий хьатаро бос болаш...

Иштта да цу юртарча Іаламгара хьал.

ХІанз лоаллаха уллача ЭкажкІонгий юрта гІоргда вай. Малхбузерга цун оагІонах а хьекхалуш додача Шолжа чура хьал а да веларгволаш дац. Боккха бала ба цунна тІалаттар. УрагІа а пхорагІа а дІа-хьа хийхке, цу чу «лувча» а йий мара бийса яккха дІаоттаяц ду юртарча наха шоай машинаш, тракторашъ, бульдозераш. Ялаташ чуэцача хана-м кхеметтел комбайнаш йоахкаш хул цу чу «хий кхоржаш».

ХІаьта нувхаш, кхалажаш? Берда йисте латтараш йоацаш гаьннара тракторни тележкашца, самосвалашца хьа а кхухьаш Шолжа чу Іочумекхаю уж укхаза. Доахана Іулаш цу чу хул хий молаш а салоІаш а. Бераш а цу чу лувч.

ТІаккха юрта юкъе гІолла доагІа къаьна Кенч? Цунгарчул вогІа хьал хинашта юкъе цхьаннега а лий-хьох? Хьунашкара Іоъарадаьлчахьа Шолжах дІакхетталца кхала шех хьал а дикъа са даккха йийш йоацаш, тоІадаь доал из. Къаенна, низ беха ца эша говр санна тесса дитар миска. Цунга дІахьожаш, оарцагІвоалаш саг вац цу йоккхача, пхи-ялх ззар саг вахача юрта. ХІаьта юрта юкъера сурт а Яндарерачул хозагІа дац. Юртсовето цу гІулакха беш бола теркам а, кхы совгІа бац. БІаргаейнзар, кхийтанзар тхоах цу дийнахьа цигарча юрт Совета председателе Л. Сакалова. ХІаьта а ер мугІараш Іодийшача уйла ца еш из юсаргья, аьнна, хетац тхона.

Наьсар-Керте... Цун малхбузера аре еррингача районе юкъера майда я. Эггара дезагІа дола цІейш (ЦхьоалагІа май, Коталон ди, Октября цІей) укхаза дезду наьсархоша. Хьажа вай цунга.

Дийнахьа-м Іаяха дукха бІаргагац массайолча районе юрташкара цига хьауха нувхех етта тракторни тележкаш, машинаш, вордаш. «Жигулешта» тІехь тувса кІаьда чархаш йола прицепаш а хул укхаза из мухь бахьаш яьхке. ХІаьта а вай аьнача тайпара, дийнахьа кІезига хул укхаза уж «збаргаш», кашамашта юхе уж Іойоассаеш наха шоаш бІаргагора кхералга дий а хац. Бакъда, кІезига баьдъерззаше хьааха йолалу уж. «Электроинструмент» завода, трикотажни фабрика, кхыча предприятей промышленни цувхаш-м йовза йиш а яр. Бахача наьха яраш йовза хала да-ях.

— Пхе сага гІод техад оаха, — аьлар юрта Совета исполкома председателе М. Эльмурзиева.

Гіод-м хІара денна бІаьннена тоха йиш йолаш а дар. ХІаьта а пайда бий, цу гІодо уж юхатохаш ца хилча?

Щоашта аттагІа йолча моттигашка наха Іотессача нувхех хьахинна 10 кхалаж я цу юрта, вай ювцар а йолаш.

Тха юрта хулача депутатий сессешка, исполкома заседанешка, сходашка кхы дувцаш хІама дац, — йоахар председателе. — Массехказа бульдозерашца лаьтта тІа а хьекхаш дІакъайлай уж. лаьрххІа — знакаш утттаяьй. ХІаьта а шоллагІча дийнахьа йоацаш хул уж. Кхалажа гувнаш шоаш хиннача тайпара урагІъух.

Цу харцон духьалбаккха кхы низ боацаш юртара Совета болхлой бисаб аьлча, теша хала дале а, хІанз хьагуш дола таханара сурт иштта да укхаза.

Юстара латт цу гІулакха района санитарно-эпидеологически станци а. Юрташка дІакхачац цун «кулгаш».

Лоацца аьлча, оарцагІвала да воацаш дисад Наьсарерча юрташкара хоза Іалам, цун экономически хьал. Йийчадоалаш талхаш доагІа Іалам. КорабоагІаргбац-хьогІ районе къахетам боаца кулгаш цун тІера дІадоахаргдола низ.

Ю. ЦОЛОЕВ,
тха штате воаца корр.
М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

ВИЗЗА АХАРХО

Грозненски района Ленина цІерагІча колхозе ялат чуэца болабеннаб. Цудухьа кхай тІа Шнышко Михаил волча ваха лаьрхІар аз. Бакъда, Михаил кхай тІа вацар.

— Комбайн ехай цун. ГІулакх иштта дола мара тхоца хургвар из, — аьлар цун новкъосташа.

Бригада коа гІолла Іохьал ухаш лелар Михаил. Юха а саце, кха долча оагІорахьа дІахьожар. ТІаккха юха а Іоволалора. Вал хьаба ваха механик хьа ца кхоачаш сатем байна лелар из. ЧІоагІа Іаьткъадар цунна бехктохаме ха йолча хана комбайн йохар.

— Са бехках хинна хІама дац ер, — йоах Михаила.— Производственни брак я-кх. Техника цІена яле а, цунца болх бе йиш йоацаш дукха моттигаш нийслу. Соахка цу комбайна тІа хайра болх баь бац аз. Еррига а 50 гектар ялат мара хьенхадац. Ховшвар со, вал тешаме боацалга-м. Кхы кора ца боагІаш дІалийиннав-кх.

Боахаме эггара йоккхагІа комбайнерски стаж йола саг ва Шнышко. Ткъо шу совгІа ха я цо укхаза болх бу. Цу юкъа дукха хІама карагІдаьннад Михаила. Дезал кхебаьб. Хьаьнала къахьегарца ший сий даьккхад. Тахан колхозе а юрта а саг вац из ца вовзаш.

Казахстански целина тІа дІайолаелар цун къахьегама биографи. Цу хана, хІаьтта трактористий курсаш чакхъяьха, зІамига саг вар из. Целина тІа дукхача мехкашкара баьхка механизаторашбар. Цар гІонца ший професси дика караерзайир цо. Цул совгІа, боккха лоархІам болаш дар Михаил шедолчох кхета гІерташ хилар а.

Целина тІара цІавеначул тІехьагІа кхаь шера механизаторий школе хьехархо хилар из. Къона механизатораш шийна ховчох ма хулла дикагІа дІакхетабе гІерташ дІакхухьар цо урокаш. Иштта йоах Михаила хІанз курсаш йистеньхача кагирхоех:

— Хала хет тахан курсашка дешабагІачарна хайра хІама ца хьехаш. Цудухьа балха баьхкача техникаш кхеташ хилац уж. Укхаза царца дукха болх бе безаш хул. Дерригнена бехке теории айхха практикаца ца ювзар да.

ХІара шера 8—10 саг балха воагІа колхозе. Уж Іомабара гІулакх Михаил шийна тІаэц. Цхьан сезонах цунца болх баьр вокха шера боккхагІчарна нийсса къахьега воллалу. ХІанз дукха ба боахаме механизатора говзал цо хьалхаяьккха. Соахка цун гІонца комбайн дика Іомайнр Мугуев Хизарас. Тахан из колхозе хьалхале лелаечарех цаІ ва.

Михаила къонгаш кхыйола профессеш хержар. Бакъда, царна школа йистеяккхачул тІехьагІа байзар ахархочун балха хам. Еха лаьтта цхьа тиша комбайн тоа а яь цу тІа болх байтар цо къонгашка эскаре гІулакх де бахха лца.

— ТІехьагІа шоашта наъадаргда шоана. Халонех шо къехка доале, атта хургдац. Цкъа Іомаяь говзал мичча хана накъайоал, — оалар цо къонгашка. — Тахан Сергей Майкопе болх беш ва, Петр «Автоспецоборудование» яхача заводе наладчик ва. ХІаьта а дас къахьегамга бахар накъадаьннад царна.

Михаила сецца тІетта везарга а, ха яхача хана чуахарга а дІаІемай сесаг Галина. Хьалха ше а яр из цу колхозе къахьегаш. Бакъда, цамогаш хинна бита бийзар болх. Цудухьа кхетаду цо а ший маьра болх хала болга.

...Делкъа ха кхаьчай. Сагото дІаялац Михаила дег тІара. Сунженски районе вал ба ваха механик хьелу. «Синхьа хьавоагІавалар из. Цхьаши бункер йиза кхуургдар са», — йоах цо новкъосташка. «Сагот ма де. Укх сахьате хьакхоачаргва из», — яхаш теву из наха.

Тахан колхозе комбайнерашта юкъе эггара лаккхагІа хьокхамаш Михаила да. Дийнахьа 18 тонн мукх оард цо. ХІаьта ялат чуэца волавела денз 129 тонн ялат аьрдад цо.

М. АХИЛЬГОВ.

69-гІа шу долаш кхелхав 1940 шера денз КПСС член, Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа дакъа лоацаш хинна республикански лоархІамера персональни пенсионер Аванесов Иван Алексеевич.

И. А. Аванесов ваьв 1920 шера Ставропольски краерча Солдато-Александровское яхача юрта болхлочун дезале. Къахьега волавеннав 1937 шера, болх баьб школе пионервожати, парте Солдато-Александровски райкома технически секретарь волаш. 1941 шера Краснодарски пехотни училище чакхъяьккхачул тІехьагІа фронташка тІом беш хиннав, шозза човнаш яьй.

1942 шера г. Ереване военни инструктор, Ставропольски крае МТС политотдела начальника заместитель, парте Моздокски райкома парткабинета заведующи, пропагандаи агитацеи отдела заведующи, райкома шоллагІа секретарь хиннав. 1948 — 1950 шерашка Къулбаседа-ХІирий АССР-е парте Кировски райкома шоллагІа секретарь, хІаьта 1950 — 1960 шерашка парте Малгобекски горкома шоллагІа, тІакхха цхьоалагІа секретарь волаш болх баьб. 1952 шера цо чакхъяьккхай ВКП(б) ЦК-ра Лакхера заочни партийни школа.

1960 шера И. А. Аванесов хьожаву РСФСР Главторгмаша Нохч-ГІалгІай республикански управлене начальникалла, хІаьта 1961 шера из чІоагІву «Сельхозтехника» яхача Нохч-ГІалгІай республикански объединене председателалла, цига цо болх бу 1982 шерага кхаччалца.

Пенсе тІа вахачул тІехьагІа И. А. Аванесова «Грознефть» яхача производственни объединене инженер волаш болх баьб.

Иван Алексеевич хьинаре дакъа лоацаш хиннав республике общественни вахаре, хийржав КПСС Нохч-ГІалгІай обкома членалла, областной парторганизаце ревизионни комиссе членалла, НГІАССР Лакхехьарча Совета депутаталла, колхозий республикански совета членалла. ТІехьарча шерашка из хиннав тІемен къахьегамен ветераний республикански совета председателла заместитель.

Даьхено лакха мах баьб И. А. Аванесовна карагІдийнача гІулахкий. Цунна еннай Даймехка тІема ши орден, Къахьегама ЦІеча Байракха орден, дуккха медалаш.

Иван Алексеевич Аванесов виц ца луш даим тха дегашка латтаргва.

В. К. Фотеев, В. А. Алехин, С. М. Беков, Х. Х. Боков, А. И. Воронкин, Д. Г. Завгаев, М. А. Керимов, Б. Г. Кодзоев, В. А. Куценко, Г. Г. Олейников, Е. В. Тумсоев, С. З. Умалатова, Л. А. Касаев, П. Г. Кащеев, А. В. Шаршавых, Р. М. Хачатуров, Ю. В. Василюшкин, В. И. Филькин.

МАССАНЕ ЮКЪАРА ГІУЛАКХ

Самардийнахьа Грознерча Ленински РОВД кулгалхоцца вІашагІкхетар хилар республикански газетий, телевиденей радиовещанеи журналистий.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир чурча гІулахкий райотдела начальника Б. Чернявске.

Цо белгалдаькхар укх тІеххьарча хана зуламаш дукха деш хилар. Къаьстта кхелетараша чІоагІа кхераме зуламаш дукха деш моттигаш нийслу районе. Иштта, С. М. Кирова цІерагІча салаІареи культуран парке, Революце проспекте кхелетараша зуламаш деш массехк моттигаш хиннай укх бетта.

Зуламаш ца дайтара къовсам духьал милицен болхлоша лоаттабарах тоъам болаш ца хиларах дийцар Борис Семеновича. Цо гулбеннарий теркам тІаэзар общественноста, ший лоІаме йолча халкъа дружина, комсомольско-оперативни отрядо зуламаш ца хилийтара профилактика яра гІулакх мелдалийтарах. Иштта, дукхаза а дежурстве ара ца йоалаш Іийнай «Грознефть» производственни объединене, «Красный молот» яхача завода, берий поликлиника халкъа дружинаш.

Къаьстта сатем боабеш да Грознерча Московская яхача улицагІа бахача наха корта бохабу маларашъ дохкаш спекуляци лелаелга. ХІанз цу улицагІа дийнахь-бус общественни порядок лораеш, корта бохабу маларашъ дохкараш хьагучабоахаш милицен лаьрххІа наряд хьожаньй.

Цхьадола зуламаш гражданий шоай бехкагІа а нийслу, аьлар Чернявске. Масала, вІалла а лоаттае бокъо йоацача шоай машинаш дІаувттаю бахача наха. ХІаьта из зулам дара аьттув боалийташ да. Дукха моттигаш я иштта бІаргІ локхаш саг а воацаш «дІакхайса» латта машинаш дІакхийла.

Укх шера дІабахача 6 бетта 1370 саг нийсвеннав районера медицински вытрезвителе. Царех ахаш города гонахьа ядача юрташкара хьачуиха ба.

Корта бохабу маларашъ меларца оаха чІоагІа къовсам лоаттабендаь тха гІулакхаш дика лел яхаш шоай предприятешкара бокъонца дола хьал къайлакхухьаш бола кулгалхой нийслу, — аьлар Чернявске. — Таханарча дийнахьа корта бохабу маларашъ меларах райотделе учете латташ бІаьш нах ба. Царех дукхха бараш хронически алкоголикаш ба.

Гулбеннарий дукхача хаттарашта жопаш тийлар РОВД болхлоша.

У. ГИРЕЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Кастта цІагІоргда

Женевски соглашенеш цІенхаштта лора а еш, СССР Афганистанера советски эскара ограниченни контингента доакъаш арадоахаш латт. Укх шера 15 мая денз афгански лаьттара арадаьннад советски эскара дилагІа дакъа. Уж лаьттача мехка малхбоалехьа, Нангархар, Пактия яха провинцешка хІанз афгански салтий ба.

СУРТА ТІА: цхьан даькъера мотострелокаш марше; кастта дикача дог-безамца цІагІоргба.

В. ЗУФАРОВЕИ
Б. КАВАШКИНЕИ
сурташ.

ТАСС фотохроника.

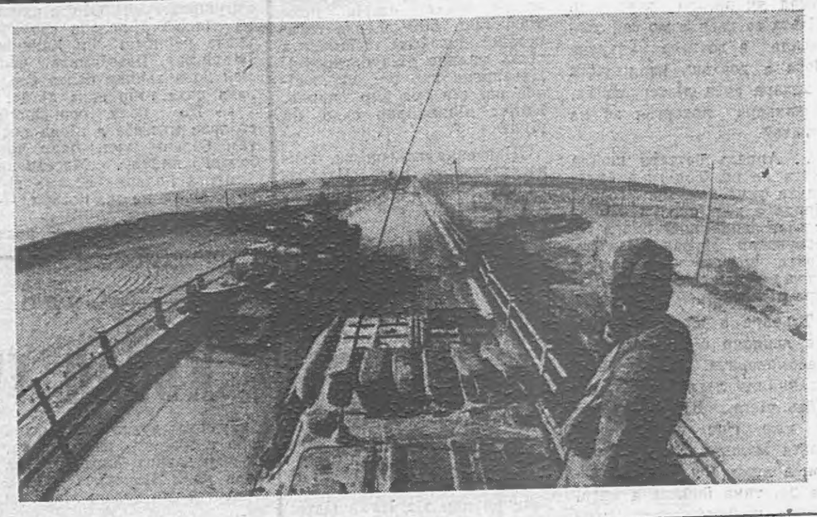

Кабул хІанз-хІанз дІайоаккх, яха керда фаьлгаш

ЧІоагІа хала а хеташ, дегІа тІара зулма гІотт «Голос Америка» Афганистанера событех беш болча хоамага ладувгІача хана. Дукха ха йоацаш цар дІакхайкадир Афганистанера 23 районни центр цхьаккха тІом а боацаш «барта яха ца тугача» исламски оппозице кара я, Калат-Заболь яхача провинце административни центр хІанзле мятежникаша дІаяьккхай, аьнна. Кастта Кабул а хьайоаккхаргья.

Цхьабакъда, со «Голос Америка» буача дувнал чІоагІагІа, сайна бІаргадайначох теш. ХІаьта а оборона министерстве из тахка лаьрхІар аз. Са хаттарашта жоп дала раьза хилар инарал Абдул Вахед.

— Бакъда, — аьлар цо — хІанз Заболь яхача провинце экстремисташта, цхьадолча даькъе, Гульбеддина Хекматиара «Афганистана Исламски парте» ийрча гІулакхаш чакхдахара керттера объект а хинна дІаэттай. Цар тхьайса бадаше уйла ю цхьан провинце территоре тІа шоай «правительство» хьа мишта ергьяр хьогІ, яхаш. Кандагаре цар цхьаккха хІама хилац, цудухьа гульбеддиновцаш из Калате е гІерт. МоастагІчо дІалаьцай Калата іоххера Джальдак яха нах баха пункт. Цига кхо дукан а (зІамига лаькаш) массехк цІа а да. Цхьабакъда, правительственни эскараша Заболь яхача провинце дикка духхагІдолча территорена тІахьожам доаттабу, хІаьта Калат афгански эскара подразделенеша тешаме лораю, «муджахеддинашта» из хьайоаккхалургъяц.

«Муджахеддинаш» 23 районни центр хьаяьккхай яхалга из харцо я, — йоах дІахо афгански инарала. — Тха эскарашта афгано-пакистански доазон юхера массехн нах баха пункт йитар. ХІана аьлча, Афганистане цІаухаш болча беженций керттера маршрут цу юрташка гІолла чакхйоал. Мятежникаша массаза цу пунктташка дов дора хІаьта цу гІулакхо репатрианташтта кхерам тІатувсар. Цудухьа цигара эскараш дІадаха, аьнна, амар дир, — йоах Абдул Вахеда. — Сона хезадац уж мятежникаш дІалаьцай аьнна. Хетаргахьа цхьаболчар хилча бакъахьа хетар дувц.

Кандагара хьакъехьа инарала аьлар, тІеххьарча хана города «барта бахка ца тугача» экстремисташа кхы а чІоагІагІа йоккхий топашца, ракетни снарядашца дов ду, аьнна. Уж штурмана город хьаякхха лоархІабац — из лораечарга низаш а герза а дукхагІа да.

— Из вІаштІехьдаргхиларах, — аьлар Абдул Вахеда, — «муджахеддинийн» командираш а тІехьа тешац. Иштта Кабул провинцена дов деча мятежникий отрядий командирех цхьане Дэ-Пэ-А яхача малхбузенгермански агентствана интервью луш аьннад, «дина тІехьа къовсам лоаттабераш» юкъехкувлаш йола тактика кІезига пайда луш я, хІаьта штурмаца городаш хьаяха гІертара цхьаккха перспектива яц. Хекматиара дош деннадар, 15 мае советски эскараш арадаьнна город Джелалабад-Нангахар провинце центр 1 июне хьайоаккхаргья, аьнна. ТІаккха цо 8 июне йоккхаргья аьнна ха тІехьа яьккхар, хІаьта хІанз из вІалла дагадохац. Джалалабад хьалха санна афганскеи эскара кара я. Иштта вожаш, — йоах инарала, — Газни, кхыйола, советски эскараш арадаьнна городаш шоай кара я. «Барта бахка ца тугачар» лидераша лерхІар. ма хулла дукхагІа гІар айяь из гІулакх сомде, шоашта могача беса советски эскараш арадоахилга тІехьдакхха хьажар.

Владимир ИВАНЕНКО.
АПН соб. корр.

ЮХАТОХА ПАЛАЧАШ

«Фолькештимме» яхача австрийски коммунистий газето кепатехай «шарпевильски шестеркацарча» шин члена гаргарча нахагара Рамашамоле Джулийгара, — топаш тоха суд яьчарна юкъе цаІ мара йоацача кхалсага — Терезай наьнагарен — Фрэнсиса Мокеши Джойса йиншийгарен нйца интервью. Ховш ма хиллара. Преторе лакхехьара суд дешага юха хьажа раьза хиланзар, топаш тоха суд яра приговор 19 июле кхоачашъе лаьрхІад.

— Хьо хьай йоІаца вІашагІкхийтта хилар марте топаш тохара дош тІехьадакхалехьа ди хьалха?

Д. Р: Хилар. Из чІоагІа гІайгІано кІалйихьаяр, цхьабакъда тешам бовнза яр. Сона хацар тхоех фу хургда. Аз цунга ше лелаяь хІамаш хьалулга дийхача, цо уж хьаяла тиганзар. «Со ханал хьалха яла дага йолаш яц. — аьлар цо. — Хьанна хов, ца ювш йиса мег. Нагахьа санна ца юсе, хІамаш кхоана дІаэцаргъя Іа». ЧІоагІа шорта дІадолхар са вахарера эгара дІаьхагІа а валагІа а дола сахьаташ. ТІаккха цІаьхха цхьаннена дага а доацаш, дика хоам кхаьчар: хьалъолла, аьнна, баь соцам дІабаьккхар. Из йоккха тамаш яр. Аз из бахьан долаш далла хоастам бир.

— Адвокаташа дош юхадувцалга дийхар, хІана аьлча, керттерча тешо харцахьа лоткъамаш даьд...

Д. М.: Цу сага цІи Иозеф Монета я. Цо тха защитникашка аьлар ше судага харцлар дийцад, аьнна, муниципальни чиновник ве гІийрта ялхе цхьана бІаргабайнаб, яхаш. Из бахьан долаш дош юха дувца а оттадир, приговор кхоачашдега цхьан ханна тІехьадаькхар.

— Из «зулам» деча дийнахьа Хьай йоІ бІаргаяйнаярий хьона?

Д. Р.: Тхо массаза цунца цхьана цІагІа дар. Улица тІа фу хиннад сона хац. Са йоІ цига хиннай, яхалга, со кхеталуш а кІал кІийле йолаш а дац. Сона хов, гайна ганза судо цхьа решени ергйолга, правительствас тІаэцац юха дешага хьожалга. Цу «шестерка» вахар хьалха санна кхераме да, цхьабакъда тха гІулакх дикагІча оагІорахьа дІалерзаргхиларах дог доахалга я.

— Городе бахача наха миштта тІаэц «шестерка» гІулакх?

Д. Р.: Беррига нах тха оагІорахьа ба. Кхоана топаш тоха, яхача дийнахьа 17 марте городера хьал чІоагІа кхохкаденнадар. Баха нах раьза бацар. Фабрикаш болх ца беш сецар.

— Эггара тІехьа йоІ маца яйнай Хьона?

Д. М.: Тхо Европе дІадолхача дийнахьа. Цо аьлар: Беррига нийсхон тІехьаболча гражданашкара деха тха «шестерка» кІалхара яккхара царца шоашта могар дергдолаш. Со теш, Малхбузен общественность хІанзара хьал хувца йиш йолаш йолгах».

— Ма дарра аьлча, дунен общественность «шарпевильски шестерка» гІо де таро йий?

Д. М.: Дукхача мехкашка чубоахкаш болча наха духьала леладер харцахьа лоархІаш а уж нах хьаллоацаш а гІулакхаш чакхдоахаргда аьнна дагадацар ЮАР президента Боты Питера, хІаьта цар Преторе правительства решенена чІоагІа Іоткъам бир. ХІанз уж цхьа хІама делаьрхІача кІезига-дукха уйла е езаш хул. Бонне тхо тІаийцар ФРГ кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Ганс - Дитрих Геншера. Из тхона а лийца чубоахкарашта а чІоагІа боккха лоархІам болаш дар, харц приговор кхоачаш ца яйташ тІехьякхара. Уж топаш ца тохаш бита, аьнна, ЮАР президентага дехар даьд дукхача паччахьалкхенашта, правительствашта кертте латтараша.

— Йолаш я техка информаци, шун гаргарча наха чІоагІа къиза Іоткъам. тІа лоаттабу, аьнна?

Д. М.: Царна цучах дувца бокъо лац, набахта лелаеча моллагІча хІамаех санна. Тхона хац уж цхьана е къаьст-къаьста боахк. Набахта лийца боахкачарна тІехьа ухача наха цигара дукхагІдола хІамаш дІадувца йиш хургйоацаш бокъонаш оттаяьй. Нагахьа санна, уж толхалой, цкъаочоа хьогІ бехк боаккх, тІаккха лаьца воалачоа тІавитац. Лийца боахкарашца дІа-хьа къамаьл кнзга юкъе гІолла ду, укхаза совлар дувца йиш яц. Полицейски вагІа дІа-хьа мел оалачунга ладувгІаш. Тхошта дагардар дІа-хьа ала йиш ецс а, царна тІадитар чІоагІа лоархІ оаха. Тха юкъара къамаьл дувца йиш я: «Наха шо дагадоахк». ХІаьта «профсоюзаша», «ФРГ правительства», «ЮАР-а киназий Совета» хьаллоац шо, — ала йиш яц. Организацей цІераш яха бокъо лац.

ХІаьта а «шестерка» членаша дика кхетаду шоаш дунси общественноста хьаллоацилга, цо царна лоаттабеча къовсаме керда низаш лу.

(АПН).

ХIАНАВ МУРАД ГIАЙГIАНЕ?

Дукха хало Iайшарех, дукха дика-во бIаргадайнарех ва «Назрановский» совхоза кхашта ха деш вола кховзтIара ваьнна Дзортов Мурад. ХIамах тамаш е, цецвала везаш вац. Бакъда, укх деношка каст-каста бIаргаго йиш я из кхай юккъе говр соца а йий, тIера Io ца воалаш уйлане ваха волаш. Говр а цунца дIаIемай.

Фу бала ба-хьогI Мурада дего къувлар? Цкъа, аьла паркха тIа Iохайша дагIаш, из хаттар дир аз цунга.

— Тика йихьараш шоана хьалхашка ма лелий, хIана текхийт оаш сога царна хьалхара ахча, яхаш дукха дийцад аз милицега, массехказа заявленеш а язъьий, — аьлар цо, доккха са а даькхха. — Бакъда, цхьаккха Iимад яц цигара хьахозаш. ХIаьта со хьалха мо сай хьаэццала а доацача алапена тIера а доахаш, цу къушта хьалхара ахча дIатекхаш ва. Мичахьара лохаргъя аз из нийсхо?

— Апрель беттара шийла бийса яр из. Топ ги а елла, ше ха деча тикана гобаха кIорда а дав, массехк минот салаIа, аьнна ший будка чу дIачувахар Мурад. Бакъда, йIайха йоагача пишка юхе дукха воагIаваланзар. Набаро цIаозавир.

Тхьовре а юрт сомаькхха яьннаяр боргIалаш, ер хьасомаваьлча. ДIааравьлча: йийлла латта склад, бохабаь чIега... ДIа-хьа хьежача юхе гуш саг а вацар, хIаьта милице дIатоха телефон а яцар. Фу дича бакъахьа да, тика йийлла а йита, районе центре вахача кхы а харцахьа ма хургдий? Юххе уллача юртсовета коа ведрай таташ а хеза, цига дIаведар хаьхо. Из яр уборщица. НиI хьа а йийлла, председатела кабинета чура телефон тохийтар уборщицас корзагIваьнна хьувзача Мурадага.

Ревизи а йоалаяь складера йихьар-йитар фуй хьежача, — 5943 соми 59 кепиги хьатехар чото. Из ахча дIатокхаш воал хIанз Мурад.

Фу дергда, аьнна, хеталургда, газет дешачоа: ше ва бехке, дIаяхьийта езацар склад. Со а шекваргвацар цу гIулакха, из ше а варгвацар, нагахьа санна цу къоала лераш цитта кхоачаенняларе.

Шоаш складера лочкъаяь хIамаш цу Барсуки яхача юртарча медпункте болх беш хиннача В. Анисимовай цIаIа дIахьул а яь, дIабаха хиннаб къуй цу бийсан.

Цхьа юкъ яьннача гIолла Барсукерча тика склада хиннар хилар СурхотIарча цхьан тикана а. ДIадитта кулгаш а монтировкаца бохабаь чIега а цхьа лер йолаш бар.

Мишта кхаьчар цу бус СурхотIа хIамилг яккха арабаьнна уж къона къуй? Назрана улицашка гIолла дIахьа ухаш лелар 18-ттара баьнна кагий нах Парчиев Бахьаудин Пугоев Назири.

— Хахка машина яларе дIа-хьа ма гIоргдар вай, — аьлар Назира.

— ДIа латтар ший хахка метаргIолаш? — аьнна саг чувоацаш цхьан коа наIарга латтача милицерча «бобика» пIелг тIахьекхар Бахьаудина.

Массехк минот ялалехьа уж шиъ чу а вагIаш (Бахьаудина хов машина лалла) Назрана улицашка гIолла дом баькхха делаш яр милице машина.

— Сурхотiа хехкача бакъахьа я ер, — аьлар Назира.

— Къамаьт а дац, —аьнна СурхотIа бодача наькъагахьа бухьбиллар водитела.

Ши сахьат далалехьа Назране юхакхаьчар уж, цига шоаш йохаяьча тика чура хIамилгаш а яхьаш. «Жигулеца» царна тIехьбаьнна лелача милиционерашта хоаелар шоай машина. ГIаттий тепча кхийсача, «Жигули» хьалха тийсача кхы уж саца а ца сеца, тепча теха чарх хецаялийтар цар. Цитта машина латта а латтийта, чура ара а лийлха, байдар къуй. ХIаьта а сийрдача лампашта кIалхарбоалабаланзар. Шоаш лочкъаяь 295 индийски чаь пашка, 44 килограмм маьха езагIа йола конфеташ, 500 пашка сигареташ, кхыйола хIамаш а тIехь милице дIачубигар уж. Цхьаннена кхо шу, шоллагIчоа ши шу суд йир царна. Иштта дIакъайлар судо из гIулакх.

ДIадаьнна истори да, аьнна, хетадала мег. Цхьабаранта дIадаьннал. Бакъда, дIадаьннадац вай вувцача сага.

— Сона гучадаьннад, уж лакхе вийца шиъ а волаш, айса ха даьча складера 5900 сома маьха хIамаш йихьараш пхи саг хинналга а, хIаьта цар В. Г. Анисимовай цIагIа дIаоттадаьчул тIехьагIа гуча а даьнна, из товар милице дIадихьалга а, — йоах М. Дзортова, ше язъьяча заявленеш тIа. Склад йихьарий цIераш а йоах цо цар тIа. Из ха гIерт: цкъа-дале, цу Анисимовайга хIана хаьттадац милице уж къуй малаш ба; шозалагI-дале, цун цIагIара дIайихьа уж хIамаш малагIча адресах яхай (нагахьа санна уж тика чу юха кхаьчаяле— аз дIа хIана текх цар мах?), кхозалагI-дале, «ераш ба шоана уж къуй», яхаш дагтара шийга дIакхайкадешше а, укх шин шера саг оарцагIа хIана валац милицеех? Хаттараш дукха да.

Мурад сел леткъаш, ший гIайгIа дIаовцаш, следователь мо ший гIулакх тохкаш, из лелача укх шин шера цхьа каьхат мара денадац милицера: «Парчиевни Пугоевни судаш яьй. Вокхар уголовни гIулакх соцадаьд. Хьайна хинна зе суде гIолла хьадаккха хьажа».

— Атта дий хьайна гу а гуш лелача къушта хьалхара ахча текха? — яхаш чусоцаде ца могаш хала да Мурада из дош.

Районе прокурор цIенхаштта цу гIулакхага хьежача, из цо цхьан кога тIа даькхача, чIоагIа бакъахьа хетар. ХIана аьлча, цхьаннена эшам беш, шоллагIчоа аьттув беш дола хIама дита йиш яц вай советски закона юкъе. Даь зе-зулам даьчо такха деза. Нагахьа санна хьалхагIа уж гIулакхаш чакхдувлаш хиннадале, таханарча демократеца, гласностаца, перестройка вахарца товргдолаш хIамаш дац уж.

М. КАРАЕВ.

Кердача Реданте «Чеченингушводстрой» ОРС-а кхашка дIа-хьа лелача столове кхача кийчбеш я Хакиева ПаьтIамат. ПаьтIамата ший мел дола хьинар балха боахкача наха товр дара дIалу.

— Цо болх беш йолча столове массаза а цIена лостам болаш хул. Даар чам болаш кийчду. Массанеца Iимерза йолаш. безаме гIулакх ду тхона тха повара, — йоах болхлоша.

ПаьтIамата ше а йоах «ХIара саго ше дIатIаэтта моттиг, хьалаьца никъ тешшаме, дика дIабахьа беза». Наха Iа товр деш хилча, наьха хьох а безам бол. Наха чIоагIа баркал оал Хакиева ПаьтIамата.

Дукха ха йоацаш «Чеченингушводстрой» снийлен УлгIа тIа бIаргадайра сона хьалтеха доалла цун сурт.

СУРТА ТIА: Хакиева ПаьтIамат.

Ю. И. ГОРИНА сурт.

Суда залера

КЪОАЛ ГУЧАДАЬЛАР

Дуачохи дувхачохи бизача хана а нийслу къоал дара, кхычар даьчох бакхара тIера бола нах. ХIанзарча хьале къаьстта эхь долаш хIама да из.

ДIадаха шу чакхдоалаш Сунженски района Ассинская яхача станице яхаш а ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе болх беш а йолча Личиева Таиса Хавашевнас, хьалхе а дийца, цхьайтта шу мара даланза йола йиIиг Ганиева Роза Iеха а яь, шийца йита а йита, цу станице. Пролетарски улицагIа, № 46 йолча цIагIа яхача Кукаева Хьавай цIагIара хIамаш лочкъайир.

Дийнахьа Кукаева Хьавай цIагIа саг воацалга а ханахьа чуводагIаргвоацалга а хайна, къайла латтача цIен кора кизга хьа а даькхха, цу корагIа цIагIа чуяьнай Личиева Таиса, шийца Ганиева Роза а йолаш. Яхьа мегаргья, аьнна, мел хета хIамаш хьагулъяьй цар. Бакъда, станице бахача наха бIаргайовра кхераш дийнахьа дIаяхьа вIаштIехьдоацандаь, уж сарахьа, боад къовлабелча юха а баьхка, дIахьоргйолаш цу цIагIа кора кIал Iоттаяьй Личиевас, дIачукхайда, атта хьаэцалургйолаш.

ХIаьта ше иштта дIайодаш, бIаргаяйча саго дегабуам бергбоаца царцара цхьайола хIамаш: кхалнаьха бе лелабу тIорми, кулгахйоахкараш, качъухкаю гийзгаш, шкатулка, бордех хьекха помада 7 тюбик, кхалнаьха пхарсах доалладу сахьат хьайца дIадихьад. Ергиган а 114 сом мах бола хIамаш.

Саралехьа йиIига Ганиева Розас шоаш даь къоал дIадийцад шийна йовзаш йолча, цига яхача Волкова Галина Александровнайга. Волковай ший чIоагIа безам эттаб уж лочкъае. ДIакхайда хьаэца мара ца деташ кийчдаь латта къоал ма хиннадий из. Цо шийца уж хIамаш яхьа раьзаьй Ганиева Роза а. Цун зIамагIйола йиша 8 шу мара доаца Ганиева Аминат а шоашца йолаш баха уж хIамаш хьаенай цар.

Малаш-б Личиеваи Волковаи? Из къоал деча хана 18 шу мара даланза, зIамига бер а долаш, маьре а йоацаш саг яр Личиева Таиса. Ше къоал деш зулам дарал совгIа, цо зулам дир 11 шу мара даланза йола Ганиева Роза къоала юкъеозарах а.

ХIаьта Волкова Личиевайл цхьа шу зIамагIа а йолаш, наькхах доаллаш бер а долаш, маьре а йоацаш къона кхалсаг я. Из колхозе телятница я. Цо а, Личиевас санна, ше къоал деш зулам дарал совгIа, ГаниевгIар замига йиIигаш Розан Аминати къоала юкъеозарах шолха зулам дир.

Уголовни бехктокхаме оза ха йоацаш хилерагIа ГаниевгIар Розан Аминати следствия а ца еш, мукъабовлийтаб. Бакъда, укхаза хаттар отт: даси нанаси малагIа кхетам беннаб-хьогI царна? — аьле. Уж бераш Iодешше а къоал де Iомаденна а къоал фуд ховш а хиннадац. Царна из довзийтад, Iома а даьд боккхагIчар. Дезале, хIаьта иштта школе цIена, лертIа кхетам бенна хиннабаларе, къоалде раьза хургьяцар уж йиIигаш.

Царел ханал дукха гаьнабаьннабац уж цу къоала юкъебига къона кхалнах а. Царех а иштта ала доагIа: цIагIареи школереи вай заман сага хила боагIа кхетам дIакхачанца ба уж.

Къоал гучадаьлар.

Района халкъа судо Личаева Таиса Хавашевнайна чуялла 3 шу суд йир. Бакъда, чу ца йоллаш 2 шу ха тIехьаьккхар, из ше къона саг а зIамига бер долаш а хиларагIа.

Иштта суд йир Волкова Галина Александровнайна а.

Бакъда, судо уголовни бехктокхаме озарал кIезигагIа дац шоашца бахача наха хьалхашка цар шоай доадаь сий, боабаь тешам. Из а я йоккха суд.

Р. ЮСУПОВА.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА
16 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00. Воронежски хьунтехнически института студентий концерт. 18.00. Шалинскии Грозненскии районни художественноста самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 11.00. «Синкъерам» халкъа халхараш дезарашта. 20.30. Хроникально-документальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. Болх беш я аттракционий городок. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 11.00. «ЧIоагIа, майра, кадай бараш» яха спортивни цIей. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 12.30. «Нийсархо» яха клуб. «Музыка массанена а» яха музыкальни обозрени. 13.00, 17.00 Видеотека.

Просвещене болхлой цIа. 10.00. Юртарча хьехархочун клуб. Предметника ди. «Iилма-школана». 18.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сомадоал са дегчу поэзе дешаш».

«Красный молот» завода ДК. 17.00. Бешамаш лелаерий клуб. «Тха беш». 17.00. Iарбий меттала къамаьл де Iомалуш да.

«Машиностроитель» яха кинотеатр. 18.30. Музыкальни шоатта. Нохч-ГIалгIай госфилармоне симфонически оркестра концерт.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. Къонабарий цIей. 15.00. Игротека. 19.00. «Ткъаьниттара баьннаранта лаьрхIа концерт».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 11.00. «Хьо ваха дуне» яха берий сурта конкурс. 20.00. Дискосайре.

1-ча Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-хьа хувцар.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. «Сабарде Iа!» яха берий кинотеатр.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Луч» яха фотоклуб. 17.00. «Сай профессех болх бе хьех» яха кхаьхьегама ветеранашца вIашагIкхетар.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 17.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Динамо» стаднон. 10.00. Наха бытовой гIулакх дара сферана физвоспитане отделе, болхлой спартакниада зачетах волейболах йола яхьаш.

КIИРАНДИ
17 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 19.00. Металлурга ден хетадаь «Красный молот» завода ДК художественни самодеятельноста концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 14.00. «Синкъерам» халкъа халхараш дезарашта. 16.00. ДIалохх духови оркестра. 20.30. Хроникально - документальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 10.00. Болх беш я аттракционий городок. 11.00. «Фаьлгий а приключеней а дунен тIа» яха киноклуб. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт. 19.30. «Ткъаьниттара баьннаранта лаьрхIа кагирхой салаIара сайре».

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.30. «Малыш» яха клуб. Игротека. 13.00;«17.00. Видеодискотека.

Химикий ДК. 10.30. Светофор йолча хьоашалгIа.

Просвещене болхлой цIа. 10.00. Книжкаш дезарий клуб. Берий книжкай цIей. 11.00. «Знаней дуне» литературни викторина. 14.00. Филателистий объединени.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 18.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цIерагIа ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 20.00. «Круиз» яха музыкально - информационни клуб.

1-ча Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-хьа хувцар.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Ленина ордени Даймехка тIема 1-ча степена ордени лелаеча «Грознефть» яхача объединене базерча

№ 4 йолча Грозненски юкъера профессионально-техникически училища
деша хьех кагий нахн мехкарийн ер профессеш Iомае:

1. Мехкдаьттеи газн яккхара эксплуатационни а тохкама а бурув тохача бурильщика гIонча, электросварщика болх кхоачашбе а ховргдолаш.
2. Буровойшта гIулакх дара вола электромонтер.
3. Электросварщик.
4. Слесарь-авторемонтник.
5. Химически анализ яра вола лаборант (мехкарий).
6. Топограф-геодезист.

Училище дIаэц 8—10 класс яьккха бола кагий нахн мехкарийн. Деша багIача хаша дешархой мах боацаш барзкъашца, кхачанца, Iомаде дезача книжкашца Iалашбу. Производственни практике болча хана шоай специальностех болх беш даькхха-ча юкъерча алапех 50 процент дIалу. Деша вагIаш яьккха ха къахьегама стажаца дIалоархI. Мехкарашта лаьрхIа барзкъан ло баккхеи, теген, хIамаш хьувзен Iомабеш йола курсаш я. Училище болх беш я кружокаш, спортивни секцеш. Юкъера школа яьккарашта 36—45 сом стипенди тел. Училище кхо курс яьккха толаме экзаменаш дIачуенначарна юкъера дешар дешарах дипломи профессех квалификации лу. Училище чакхъяьхараш шоай специальностех городе Грозне, цун доазол арахьа балха бохийт.

Училище деша отта безам бараш директора цIерагIа ер документаш лу: заявлени, дешарах дола тешал, характеристика, 086-У формах йола медицински справка, вахача моттигера справка, ваь хиларах дола тешал, 3х4 бустам бола ялх сурт.

Хьамсара новкъостий! Дувла тха училище.

Из йистеяьккхача шоах лакха квалификаци йола болхлой хургба.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок.

№ 22 йолча юкъерча профессионально-техникически училища 1988—89 дешара шера дешархой дIаэц

Училища автотранспортни предприятешта лаьрхIа укх специальностех лакха квалификаци йола специалисташ кийчбу:

1. Автомобилашта ремонт яра вола слесарь, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.
2. Электросварщик, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.
3. Производства тIера а воаккхаш «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель, — дешара ха — 5 бутт.
4. «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель — сайрийна Iомабара, дешара ха — 5 бутт, дIаэц Советски Эскара мугIарашка гIулакх даь баьнпараш.
5. Юртарча электростанцешта лаьрхIа электромонтер, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.

Училище деша багIарашта 30 сом стипенди тел, дикача общежитеца Iалашбу. Училища тIехдика чакхъяьккхараш мехка ланхерча дешара заведенешка деша хьежабу.

Училище деша овтташ ер каьйташ эш:

1. Паспорт.
2. Дешарах дола документ.
3. Водителашта лаьрхIа медицински справка.
4. Ялх сурт (3х4 бустам болаш).

Занятеш 1988 шера 1 августе дIайолалу.

Тха адрес: 15 молсовхоз, Центральни усадьба, СПТУ-22. «Центральни рынкерча» автостанцера рейсови автобусаца дIаваха веза. Телефон: 5-45-2-21, е 5-45-2-17.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ИЮЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.30 — «ХIана, сендухьа».
9.00 — «ДоттагIлен меридианаш». ГДР болхлой фестиваль.
10.00 — Болама кхерамзле.
10.30 — «Халкъа кхоллам». Телеобозрени.
11.00 — «Перестройнен культурен».
12.00 — «Дагабоха даьхнад». «Уж хьалхара бар» яхача цикла документальни фильма премьера. Революционера-мародника Д. А. Лизогуба вахарахи балхахи.
12.10 — «Зоопарке - ремонт». Мультфильм.
12.20 — «Массанена а хIаранена а».
12.50 — «Социализма мехкашка». Тележурнал.
13.20 — ВЛКСМ 70 шу дизарга. «Время, вперед». Художественни фильм. 1 — 2-гIа сериш. Перерыве (14.30) — Кердадараш.
16.00 — «Хьайбай дунен тIа».
17.00 — «Дунен халкъашта юкъера программа». 1. «Стратегически Iалашо: ши позиции». 2. «Никарагуа — таха-!».
18.00 — «Театри хан». «Репетиции». К. Маркса цIерагIча Саратовски драматически театрах.
19.30 — Экрана тIа — кинокомеди. «Iа — Сона. аз — хьона».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «КВН». Новосибирски Днепропетровски Паччахьалкхен университетий командай вIашагIкхетар.
23.50 — Кердадараш.
00.00 — «Сцена тIа хьех». Эстрадни концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Реклама.
8.20 — «Перспектива». Телеобозрени. СССР-н ПНР-н Iилмани культурнин бузламаш дегIаахарах.
9.10 — Телевизионни театральни абонемент. А. П. Чехохов «Чайка».
9.55 — Реклама.
10.00 — «УнахцIено».
10.45 — Реклама.
10.55 — Шера ханаш. Июль.
12.30 — Реклама.
12.35 — ЦIагIара академи. Этиках.
13.05 — Реклама.
13.15 — Перестройкен бокъон.
13.30 — Реклама.
13.35 — «Са хьамсара берд». Iилма-довзийтара фильм. А. С. Пушкина цIераца ювзаенна йолча Калинински областа моттигех.
14.00 — И. Татаева фильмаш. «Даймохк».
14.30 — Шоана, бераш! «СелаIад» яха журнал (гIалгIай меттала).
14.50 — Мультфильм.
15.00 — «Шун дехарагIа». «Концерт. (нохчий меттала).
15.30 — Мехка театраша хьахьоих. «Мера за меру». Литовски ССР Паччахьалкхен эрсий драматически театра фильма-спектакла премьера. Автор — В. Шекспир.
17.35 — Реклама.
17.40 — «Гаргара нах». Субтитрашца художественни фильм.
19.15 — Автотранспорта цIей.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Арбатски саькъердамаш».
20.15 — Некдар. СССР чемпионат.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Майрача Хочбарах бола оалам». Художественни фильм.
23.20 — Кердадараш.

17 ИЮЛЬ

КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00. 23.50 — Кердадараш.
8.20 — Ритмически гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГIулакх ду Советски СоюзаI».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Ашарий кюси».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Фантастика мультипликаце. «Перевал».
15.15 — Фильм-бераштa. «Бурчолг».
16.20 — «Халкъа ашараш».
16.35 — Документальни фильм.
16.55 — «Дийна планета». Шийтта сери йолча документальни фильма премьера. 1-гIа сери — «Дуне хьанхоллар». (Англи). Довзийтара дош оал фильма режиссера Д. Эттенборо.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».

КIИРАНДЕН КИНОЗАЛ

18.45 — «Правитель Турраньто». Мультфильм. «Театреи, кинои, телевиденеи художникаш». Документальни фильм.
19.25 — «Лехьаш лувцар». Художественни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — «Тхо лаха долх». Халкъа ловзараш кердадахар.
22.10 — П. И. Чайковске ерига симфонеш. № 2 йола симфони.
23.00 — Футбольни обозрени.
23.30 — «Художника мастерске». Елена Романова.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Советски поэзи. К. Кулиев.
8.50 — «Эрудит». «Центрнаучфильм» студе Iилма-довзийтара фильмаш: «Атама с фланга». «Ваш ход. АЭС». «Малха тIехьа». «Энергия лунных турбин».
9.40 — Портрет. И. А. Гончаров. Вахарен кхолламеи оагIонаш.
10.25 — «Эрсий къамаьлаш». Шун маьхаташта жоп лу.
11.00 — «Школа: хувцамий ха».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — Iилма: теори, эксперимент, практика.
13.00 — Философсии беседаш.
14.00 — «Моаршал да хьога, музыка».
14.25 — «Вернадске вахарцара». «Даьхен хьамсара цIераш» яхача циклацара документальни фильм.
15.00 — РСФСР сийлахьча артиста Ю. Башмета концерт.
16.00 — Фу? Мичахьа? Маца? Телевизионни викторина (18 июне хиннар кердадоаккхаш).
17.45 — Мультфильмаш: «Къаьнарча маьха фаьлг», «Йорбуда», «Къайги цогали», «Бенаргин боргIали».
18.25 — Документальни фильм.
19.00 — «Опера езарий клуб».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Сем уйла йора цисна кIорига». Мультфильм.
20.15 — «Хьай могаш хила безам бале». «Хица хьоашая тасса». 4-гIа передача.
20.30 — Некдар СССР чемпионат.
21.00 — Ха.
21.40 — «Са цыганаш». Художественни фильма премьера.
22.55 — Кердадараш.

18 ИЮЛЬ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — Футбольни обозрени.
9.05 — «Байнарий синош». Художественни фильм. 1-гIа сери.
10.15, 15.30 — Кердадараш.
15.45 — Союзни республикай кинопублицистика. Телевизионни документальни фильмай ни документальни фильмай премьера: «Къайго худар сенах даьдар?». «Цу нулгашкара». «Цхьа юрта дика ба...». «Вольдемари Леонтинан». «Сахьат даьлча».
17.50 — «Ший гIулакха тIара цайоала вира бакъилгI». Мультипликационни фильм.
18.00 — «Со, хьо, вай дерригаш цхьана».
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.05 — Философсии беседаш. XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференце материалех.
19.50 — «Байнарий синош». Художественни фильм. 1-гIа сери.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Дешай низ бовз сона...». Ленински комсомола цIерагIча театра фильм-спектакла премьера (Вл. Маяковскех йола монолог).
23.25 — «Хьохи сохи». Ю. Антонова иллеш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ЦIаьнха цIца велакъажар». Фильм-концерт.
8.50 — Объективе — хьайбаш. «Зубр». Iилма-довзийтара фильм.
9.10 — Эрсий къамаьл.
9.40 — «Евгений Евтушенко стихаш».
10.25 — Мультфильм.
11.05 — «Моаршал да шуга, юртахоа». Документальни фильма премьера.
11.25 — «Сага тIаьмаш сенна дезаI». Субтитрашца художественни фильм.
12.50 — «Калина» яхача фольклорно - этнографически ансамбла выступленеи.
13.20 — «Польски наькъаш». Художественни фильма премьера. 6-гIа сери.
14.45, 23.45 — Кердадараш.
14.50 — «Хьадийлла иншка». Цхьоалагга фильм. 5-гIа сери.
16.35 — Кердадараш (нохчий меттала).
16.40 — «Гуйран гIанаш». Художественни фильм.
18.05 — Школа — ПТУ — Завод.
18.35 — Мультфильм.
18.45 — «ТелезIий» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.15 — Телетий Грозний — Воронеж».
20.45 — «Хьай могаш хила безам бале». «Сона ненде хов». 5-гIа передача.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Польски наькъаш». Художественни фильма премьера. 6-гIа сери.
23.15 — Документальни фильма экран. «Сай га айса доаккхаргда». Зуламаш дарца лоаттабеча къовсамах документальни фильма премьера.

РАДИО

16 ИЮЛЬ
ШОАТТА

7.15 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.30 — Керда обрядаш вахаре (нохчий меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.30 — 8.45 — «Советаш вахари (нохчий меттала).
11.00 — «Кюнал».
11.30 — 12.00 — «Къахьегама вахта — машара вахта».
12.30 — Халкъа тIахьожам. хой болх беш ба (нохчий меттала).
12.50 — Хано хьалхадоах (гIалгIай меттала).
13.05 — 13.15 — Реклама.
15.15 — «СелаIад» яха фольклорни радиоклуб.
16.00 — Перестройка практика: проблемаш, предложенеш, решенеш.
16.30 — 17.00 — «Шоаттдеи вIашагIкхетараш». Концерт.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

17 ИЮЛЬ
КIИРАНДИ
МЕТАЛЛУРГА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — Шоана духха еза ашараш.
11.20 — 12.00 — Металлурга Денна хетадаь концерт.
15.15 — 15.30 — XIX Ерригсоюзни партконференце решенеш нхоачашъеш (гIалгIай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
16.30 — «Къона тIехьа» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Башкирски ашараш.
18. — 19.00 — Иллеца доттагIан долчарна лаьрхIа концерт.

СПОРТ

КЪАЛТОХАРГАГIА ЛАТАР

Укх деношка ДАССР Хасав - Юртара профсоюзий ВДФСО кхийнарашта юкъе ший лоIаме къалтохаргаГIа леташ хьалхара моттиг яккхара яхьаш хилар. Цу яхьашка дакъалоацаш хилар тайп-тайпарча дозала категори йола 200 саг. Ерригача командай зачете хьалхара моттиг яьккхар Дагестанерча спортсменаша, шоллагIа моттиг — Нохч-ГIалгIайчен спортсменаша, кхоалагIа — Къулбаседа-Хийрий АССР-чар. Лични зачете эггара дикагIа кайоалаш кIалтохаргагIа летача Ахмедов Султана хьалхара моттиг лаьцар, шоллагIа — Берсанов Апте, Исмаилов Шарпудина, кхоалагIа — Висакаев Iумарен Магомадов Мамеден.

Уж лакхехьа цIераш яьха вай команда беррига спортсменаш г. Кемерове хургйолча финала юкъебахаб, цига дакъа а лоацаргдолаш. Цул совгIа, вай спортсмена Берсанов Аптена «За волю к победе» яха приз а елар.

Т. МАЛЬСАГОВА.

ФУТБОЛ

Укх деношка футболах ловзаш Нохч-ГIалгIай АССР-а кубок яккхара ахфинальни яхьаш хилар. «Даймохк» яха команда «Вайнах» яхача командал счет 2:0 йолаш котъяьлар. ХIаьта «Машиностроитель» яха команда Наурски района командал счет 3:0 йолаш котъяьлар.

Шоатта дийнахьа Российски федераце футболах ловзаш хьалхара моттиг яккхара йолча яхьашка Грозненера «Нефтянник» яха команда Краснодарски края г. Кимошевскерча командал счет 1:0 йолаш котъяьлар, вай подгруппа лидерий тройкана юкъеяхар.

* * *

Дика хоам бахьаш цIакхаьчар г. Армавире футболах лайза вай студентий сборни команда.

Вай футболисташца цу яьхашка дакъа лоацаш хиннай Ростовера, Волгоградера, Нальчикера студентий сборни командаш.

Волгограден Нальчикеи командел счет 3:1, 6:1 йолаш кот а яьнна, Ростовер-чул 1:2 счет йолаш ийша а йийша, яккха йийц йолча ялхнех 4 очко яьккхар вай футболисташа, подгруппе хьалхара моттиг а лоацаш. 1988 шера август беттa г. Липецке хургйолча финале дакъа лацара путевка а яьккхар.

Уж ерригa командаш 1988 шера 27 июле денз 1 августе кхаччалца фенале дакъа лоацаргдолаш я.

ШАХМАТАШ

Городской шахматни клубе чакхъяьлар. Россе шахматни фестивала республикански отборочни турнир. Цу турнире кайоалаш лайза а лайза, спорта мастерал кандидаташ болча Гороховл, Лалаевл, Янгульбаевл хьалха а ваьнна, хьалхара моттиг лаьцар къонача перворазрядника Ибрагимов Резвана. Цо Краснодарски края г. Сочи ваха, кхы а йоккхагIча турнира юкъе дакъа лаца цаI мара йоаца путевка а яьккхар.

Новкъа да цхьа хIама: республике эггара дикагIа бола шахматисташ спорта мастераш Хант, Мовшович, спорта мастерал кандидат Мелкумянц шахматех ловзара юкъе дакъа лоацаш ца хилар.

Бакъда уж ца ловзарах къонача шахматиста ГIулакх телха-м хиланзар.

К. ЕВЛОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийн вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи. ереи, шоаттеи деношка

СФ02218. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2314.